

Utvalg: Kontrollutvalget
Møtestad: Møterom Lyderhorn, Aasegården
Dato: 20.02.2018
Tidspunkt: 17:00

Møteplan:

Kl. 17.00 – 17.45 Kirkevergen orienterer om:
• Internkontroll
• Klokketårn Biskopshavn kirke
Kl. 17.45 - Saksbehandling

Valgkomiteen har innstilt på at Petter Bjerksund og Per Kristian Erdal blir valgt som nye medlemmer i kontrollutvalget i fellesrådets møte 15.02.18. Begge blir derfor innkalt til møte i kontrollutvalget med forbehold om at de blir valgt.

Til varamedlemmene er denne innkallingen til orientering. Dersom det blir aktuelt at varamedlemmer skal møte vil det bli gitt nærmere beskjed.

Dersom noen av medlemmene ikke kan møte og må melde forfall, blir de bedt om å gjøre dette så tidlig som mulig ved **å ringe** til Roald Breistein tlf. 55 23 94 47/ 97 50 51 52 eller til Hogne Haktorson, tlf. 55 23 94 53/911 05 982,

Det er planlagt at Hogne Haktorson og Roald Breistein møter fra sekretariatet, på dette møtet.

Karl Johan Hallaråker
kontrollutvalsleiar

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Kopi: Leder i kirkelig fellesråd
Kirkevergen
Revisor

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
PS 1/18	Godkjenning av innkalling og saksliste		
PS 2/18	Godkjenning av møteprotokoll fra forrige møte		
PS 3/18	Kirkevergen orienterer om oppfølging av plan for internkontroll og gjennomføring av den		2017/96
PS 4/18	Kirkevergen orienterer om reparasjon av klokketårn i Biskopshavn kirke		2018/1
PS 5/18	Ny personvernlov fra 2018 - Status på tilpasning i Bergen kirkelige fellesråd		2018/2
PS 6/18	BDO presenterer interimisrevisjonsrapport for 2017		2017/82
PS 7/18	Vedtatt budsjett for kontrollutvalget for 2018 - Konsekvenser		2017/76
PS 8/18	Vedtatt årsplan for kontrollutvalget for 2018 - Gjennomføring		2017/91
PS 9/18	Referatsaker		
RS 1/18	Sak i fellesrådet 20.12.17 - BKF - eiermelding		2018/1
RS 2/18	Sak i fellesrådet 20.12.17 om regler for kontrollutvalget i BKF		2017/79
PS 10/18	Eventuelt		
PS 11/18	Ny konkurranse på revisjonstjenester for Bergen kirkelig fellesråd - Evaluering av innkomne tilbud		2017/83

PS 1/18 Godkjenning av innkalling og saksliste

PS 2/18 Godkjenning av møteprotokoll fra forrige møte

Arkivsak: 216
Arkivnr: 2017/96-2
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	3/18	20.02.2018

Kirkevergen orienterer om oppfølging av plan for internkontroll og gjennomføring av den

Bakgrunn for saken:

Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd gjorde bl.a. slikt vedtak i møte 31.10.2017:

«Kontrollutvalget ber kirkevergen orientere om oppfølging av plan for internkontroll og gjennomføringen av den, på førstkommande utvalgsmøte, jf. utvalgets årsplan for 2017 punkt 2.»

Drøfting:

Vi har mottatt fra kirkevergen vedlagte dokument «Internkontroll i BKF febr 2018» datert 12.2.2018.

I tråd med vedtaket over er det også gjort avtale med kirkevergen om at han skal komme i dette møtet for å orientere om denne saken.

Sekretariatet registrerer at det mottatte dokumentet i stor grad inneholder gode internkontroll rutiner som ivaretar Lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhet (HMS). Imidlertid inneholder dokumentet i mindre grad internkontroll på generelt grunnlag og i videste forstand.

Det finnes flere definisjoner på begrepet internkontroll.

COSO-rammeverket definerer det slik:

«Internkontroll defineres i videste forstand som en prosess som er igangsatt og gjennomført av virksomhetens styre, ledelse og øvrige ansatte, og som er utformet for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen følgende områder:

- *Målrettet og kostnadseffektiv drift*
- *Pålitelig ekstern regnskapsrapportering*
- *Overholdelse av gjeldende lover og regler»*

Knut Løken definerer det slik i sin bok «Kontroll»:

«Intern kontroll er hva et foretak gjør for å sikre sine verdier og forsvarlig drift mot planlagte mål.»

Dersom man skal trekke parallell til en rådmann (administrasjonssjef) i en kommune når det gjelder internkontroll blir det vist til kommunelovens § 23.2 der det bl.a. står:

«Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.»

Slik vi tolker denne formuleringen betyr den internkontroll i videste forstand.

Alle disse tre definisjonene dekker et større ansvar for internkontroll enn det som går på Lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhet.

Sekretariatet er usikker på om det var HMS kontrollutvalget la i sin bestilling når årsplan for 2017 ble vedtatt, da dette var før vi begynte å arbeide for utvalget.

Konklusjon:

På bakgrunn av det som går frem over, og ut fra det som kommer frem i den muntlige orienteringen i møtet, anbefales det at kontrollutvalget drøfter seg frem til en konklusjon. Utvalget må også ta stilling til om det er internkontroll innen HMS saken gjelder eller om man ønsker fokus på internkontroll i videste forstand. Saken blir derfor lagt frem uten forslag til vedtak.

Forslag til vedtak

Saken blir lagt uten forslag til vedtak.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

1 Internkontroll i BKF febr 2018

Internkontroll i BKF

Sak til BKF sitt kontrollutvalgsmøte 20. februar 2018

Bergen 12. februar 2018

Asbjørn Vilkenen

---

1. Internkontroll - overordnet

Definisjon av internkontroll: *Systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetenes aktiviteter planlegges, organiseres, utføres, sikres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Jfr. Internkontrollforskriften § 3.*

Internkontrollforskriften er en forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS) for virksomheten og vi siterer fra Internkontrollforskriften §5:

Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å etterleve krav i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:
<ul style="list-style-type: none">
• sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten
<ul style="list-style-type: none">
• sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer
<ul style="list-style-type: none">
• sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes
<ul style="list-style-type: none">
• fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet
<ul style="list-style-type: none">
• ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

- kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene
- iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen
- foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt

2. Internkontroll i BKF – innledende kommentarer

Kirkevergens administrasjon er opptatt av internkontroll, jfr. Verdi- og måldokument 2018-19¹. Det dokumentet vi nå presenterer, er utarbeidet på bakgrunn av vedtak i Kontrollutvalget:

Sak 17/16   **Internkontroll i BKF**

Vedtak: *Kontrollutvalget takker for kirkevergens svar og tar det til foreløpig orientering.*

Internkontroll er et av de viktigste kontrollfunksjonene som bidrar til tillit til virksomheten.

Kontrollutvalget ber om at alle sider ved dette arbeidet og de mange henvisningene til ulike dokumenter samles og innholdsbeskrives i ett dokument, sammen med de konkrete rutiner som gjennomføres.

Kontrollutvalget ber om å få saken tilbake slik at vi kan sette saken på dagsorden i møte med revisor i 2017.

---

¹ Sak til fellesrådet 15. februar 2018

Kontrollutvalget har ikke signalisert forventning til dokumentets form. Vi har tatt utgangspunkt i Internkontrollforskriften og de forventninger denne uttrykker i 8 punkter, jfr. tabellen ovenfor. Hver avdelingsleder har utarbeidet en oversikt fra sin avdeling og i størst mulig grad tilpasset presentasjonen til disse punktene.

I dette dokumentet presenterer vi et omfattende sett av dagens systemer og rutiner som ivaretar vår internkontroll. Flere forhold aktualiserer behov for utvikling av vår internkontroll:

- Vi må tilrettelegge i forhold til GDPR – ny personvernlov. Denne gjennomgås av ledergruppen og vi vil lage plan for våren 2018. Vi er kjent med at KA arbeider med rutinger for GDPR-tilrettelegging på personalområdet. Øvrige ressursdokumenter om GDPR for fellesråd og menighetens arbeid utarbeides av Kirkerådet og blir tilgjengelig på Intranett (Kirkebakken) 1. mars.
- Vi ser behov for ny gjennomgang av systemene våre og vurderer nytt arkivsystem, P360 og rekrutteringssystemet Webcruiter. Vi planlegger å utrede dette våren 2018 for eventuelt gjennomføring av nytt arkivsystem med nye arkivkoder og arkivplan pr. 1. januar 2019.
- Vi ser også behov for risikoanalyser på alle områder, noe som igjen vil utvikle kvaliteten av internkontrollen. Når og hvordan vi kan gjennomføre dette i større omfang, er et spørsmål om kapasitet. Pt. er vi ikke konkret på tidsplan.

Verdi- og måldokumentet er et viktig styringsredskap for oss, også med tanke på internkontroll. I vårt forslag til revidert Verdi- og måldokument 2018-19² sier vi følgende om internkontroll –

BKF er avhengig av gode systemer og internkontroll – dette er viktig uansett for vår organisasjon. Ny personvernlov aktualiserer behovet for en ny gjennomgang av våre rutiner.

BKF vil

Sikre systemer for internkontroll

Tiltak og arena

- *Systematisering av dagens regelverk*
- *Justere og eventuelt supplere med nytt regelverk i henhold til gjeldende lovgivning og hva vi finner hensiktsmessig*

Vi rapporterer tilbake til fellesrådet om måloppnåelse ved neste revisjon av Verdi- og måldokumentet (2018/19)

---

² Sak til fellesrådet 15. februar 2018

Våre verdier – *åpen, frimodig, troverdig* skal gjenkjennes i vår adferd og daglige arbeidsutøvelse. Disse skal også gjenkjennes i vår internkontroll.

Med dette som utgangspunkt presenterer vi avdelingsvis de systemer og rutiner vi har i dag.

3. Kirkevergen og ledelse

- Rapportering til fellesrådet – normalt 6 møter i året.
- Ledermøter 2. hver uke med innkalling og saksliste – vedtakssaker og drøftingssaker med forberedt saksfremlegg, gjennomgang av referat og generell informasjonsflyt (kalt Runden). I tillegg ledermøter ad hoc etter behov. Det skrives referat fra alle møter.
- Månedlige 1:1 samtale med fellesrådets leder – skriftlig rapport om status, fremtid, trivsel og aktuelle saker til drøfting. I tillegg møter/kontakt ad hoc etter behov. Årlig medarbeidersamtale.
- Månedlige 1:1 samtaler med den enkelte i ledergruppen og kommunikasjonsrådgiver – skriftlig rapport om status, fremtid, trivsel og aktuelle saker til drøfting. I tillegg møter/samtaler ad hoc etter behov. Årlig medarbeidersamtaler.
- Varslingsplan
- Kommunikasjonsberedskap

4. Menighetsavdelingen

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten	Det meste som etterspørres, vil finnes i personal- og økonomiavdelingens beskrivelser.
---	--

	<p>Det som er et særlig ansvar for menighetsavdelingen, kan oppsummeres som ledelse gjennom administrasjonslederne og for samarbeidet mellom de to arbeidsgiverlinjene i våre menigheter.</p> <p>Administrasjonslederne er mellomledere i fellesrådslinjen samtidig som de har oppgaver og ansvar på vegne av menighetsrådet. De er HMS-ansvarlige på sine arbeidsplasser.</p> <p> Stillingsbeskrivelse adm.leder.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gjennomgår kurs i HMS for ledere og har ansvar for de jevnlige vernerundene i menighetene. Jfr. stillingsbeskrivelsen. • Administrasjonslederne følges opp og kurses fortløpende gjennom månedlige samlinger. Ansvar: Sjef for menighetsavdelingen • Månedlige informasjonsskriv fra administrasjonen med oppdateringer på aktuelle saker, bl.a. personal, økonomi, bygg. • Administrasjonslederne har medarbeidersamtale med sjef for menighetsavdelingen. • Ad hoc møter og samtaler mellom administrasjonslederne og sjef for menighetsavdelingen. • Kontaktpersoner for administrasjonslederne er de to rådgiverne i menighetsavdelingen. <p>To arbeidsgivere i samme arbeidsfellesskap Både bispedømmerrådet og fellesrådet har arbeidsgiveransvar for ansatte i menighetene. Derfor er samarbeidet mellom de to arbeidsgiverne svært viktig. Det ivaretas bl.a. ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samhandlingsmøter mellom kirkevergens ledergruppe og prostene hver måned. • En gang hvert halvår møte mellom kirkeverge og biskop med deres ledergrupper.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Felles miljøutvalg for ledere og verneombud i begge arbeidsgiverlinjer. • Ved konflikter i menighetsstaber håndteres dette i samarbeid mellom ledere i begge arbeidsgiverlinjene etter vedtatt retningslinjer.
<ul style="list-style-type: none"> • Sørg for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, herunder informasjon om endringer	Ref. Personal- og HMS-håndbok <ul style="list-style-type: none"> • Settes på dagsorden i de månedlige møtene med administrasjonslederne. • IA-dager og andre kurs for administrasjonsledere
<ul style="list-style-type: none"> • Sørg for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes	Ref. Personal- og HMS-håndbok
<ul style="list-style-type: none"> • Fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet	Ref. personalavdelingen
<ul style="list-style-type: none"> • Ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt	Ref. HMS-håndbok og stillingsbeskrivelse for administrasjonsleder
<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	Ref. personalavdelingen
<ul style="list-style-type: none"> • Iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen	Ref. personalavdelingen
<ul style="list-style-type: none"> • Foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	Ref. personalavdelingen

5. Kirkeavdelingen / Kirkebyggforvaltningen

Kirkebyggforvaltningens ansvar er å ivareta ansvaret BKF har som kirkeeier på vegne av det enkelte sokn, med ansvar som byggeier og som byggherre når det foregår prosjektarbeid.

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

<ul style="list-style-type: none"> Sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer 	Ref. Personal- og HMS-håndbok
<ul style="list-style-type: none"> Sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, herunder informasjon om endringer 	<p>Ref. Personal- og HMS-håndbok</p> <p>Medarbeiderne i menighetene får informasjon via administrasjonslederne. De får igjen sin informasjon via månedlig møte for administrasjonsledere månedlig informasjonsskriv informasjon på intranettsiden personlig oppfølging fra byggdrifter, eiendomsrådgiver, kirkebyggsjef ved behov.</p> <p>Kirkebyggsjefen sørger for å være orientert om regelverk også gjennom å delta i ulike nettverk, eksempelvis: Riksantikvarens årlige møter for kirkebyggforvaltning Nettverk for kirkelige byggforvaltere Nettverk for G4 (de største fellesrådene i Norge) I samarbeid med ledelsen i Akasia sørger en for at BKF sine rådgivere der også er oppdatert</p>
<ul style="list-style-type: none"> Sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes 	Ref. Personal- og HMS-håndbok Halvårlige vernerunder System for avviksmeldinger
<ul style="list-style-type: none"> Fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet 	Ref. Verdi- og måldokument og plan for IA-arbeid
<ul style="list-style-type: none"> Ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, 	Se tabeller under

oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt	
<ul style="list-style-type: none"> Kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	Se tabeller under
<ul style="list-style-type: none"> Iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen	<p>For arbeid med bygg og anlegg: månedlig rapportering fra driftssjef bygg (SLA) månedlige møter med driftssjef bygg (SLA) kvartalsvise møter med driftssjef landskap (SLA) ukentlige møter med prosjektsjef jevnlige møter i styringsgrupper for det enkelte prosjekt månedlig rapportering til kirkeverge månedlig møte med kirkeverge med gjennomgang av rapport Det skrives referat fra alle møter.</p> <p>Ved akutte hendelser finnes egne varslingsrutiner. Normalt vil da kirkebyggsjef, kirkeverge og kommunikasjonsrådgiver arbeide sammen for å håndtere situasjonen på overordnet plan. Den praktiske håndteringen skjer fra Akasia.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	<p>For personal- og økonomiarbeidet vises til henholdsvis personal og økonomi avdelingenes kartlegginger.</p> <p>Rapportering av fremdrift og eventuelle vesentlige avvik meldes til fellesrådet. Halvårlige møter med kirkebyggutvalg Årlige møter med Akasia for å gjennomgå og revidere avtalene Årsrapportering til fellesråd (mer detaljert rapportering til kirkebyggutvalg)</p> <p>Det skrives referat fra alle møter.</p>

Sentrale regler / dokumenter:

Hva	Beskrivelse	Dokument
<p>Regelsettet er i tillegg til det som fremgår av personal- og økonomiavdelingens kartlegging, en rekke lover og forskrifter, blant annet, men ikke begrenset til</p> <p>Kirkeloven Regler for bruk av kirkene Regler for liturgisk inventar og utstyr Regler for bruk av kirkens klokker Lov om kulturminner Forskrift om brannforebygging Forskrift om sikkerhet ved arbeid og drift av elektriske anlegg Arbeidsmiljøloven Lov om offentlige anskaffelser Offentligloven Forvaltningsloven Arkivloven Forurensingsloven Universell utforming i Likestillings- og diskrimineringsloven Politivedtekter for Bergen Parkeringsvedtekter for Bergen Byggherreforskriften</p>		<p>Lover, forskrifter og vedtekter er tilgjengelige i Lovdata, i kirkens lovsamling, fra kommunens hjemmesider e.l.l. Alle disse regler er tilgjengelig på internett.</p>
<p>Ettersom Bergen kirkelige fellesråd leier inn tjenester både på drift av kirkebyggene og på prosjekter, er vårt ansvar på dette området i hovedsak ansvaret vi har som bygg- og anleggseier og ansvaret som byggherre når det foregår prosjektarbeid.</p>	<p>SLA – avtaler pr fagområde Egen bestilling pr. prosjekt og planlagt vedlikehold Løpende bestilling på akuttvedlikehold</p>	<p>Avtaler og bestillinger på større planlagt vedlikehold skrives på egne ordrer og arkiveres. Akutt vedlikehold og mindre planlagt vedlikehold behandles som hovedregel i FDV systemet Lydia. (https://elydia.akasia.no) Dokumentasjon lagres i Lydia.</p>

FM - Avtale med SLA – Avtaler. Det foreligger avtaler med vedlegg på Byggforvaltning og Landskapsdrift	Kontrakt mellom BKF og Akasia kirke og gravplass AS om leveranse av FM-tjenester med vedlegg.	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> Signert kontrakt mellom BKF og Akaskontrakt </div> <div style="text-align: center;"> SLA - Signert kontrakt mellom BKI </div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 20px;"> SLA - Signert kontrakt mellom BKI </div>
---	---	--

Planer for aktiviteten / planer for å redusere risiko og farer:

Prosess	Gjennomføring	Hensikt	Dokumenter
Kirkebyggavdelingens del av VM- dokument	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeides etter budsjett, økonomiplan (4år) og avdekkede behov • Avdekkede behov fremkommer på ulike måter, hovedsakelig gjennom: <ol style="list-style-type: none"> a) Menighetenes innspill til økonomiplan/budsjett b) Tilstandsanalyser c) Rapporter fra månedlige byggrunder d) Krav fra myndigheter (Bergen brannvesen, BKK e.l.) e) Meldinger fra FDV-systemet Lydia f) Meldinger innkommet gjennom året fra menigheten 	<p>Ta vare på kirkebyggene med alle sine kulturminneverdier. Sikre at de tas vare på for fremtiden.</p> <p>Sørge for at kirkene er funksjonelle for den aktiviteten menighetene ønsker å fylle dem med.</p>	

<p>Byggherreansvar:</p>	<p>BKF sitt ansvar som byggherre er beskrevet i «Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften)»</p> <p>Det utøvende arbeidet med ivaretagelse av dette ansvaret leier vi inn gjennom Akasia. Dette er beskrevet i vår FM-avtale (vedlagt). For hvert prosjekt skrives det avtaler som ivaretar ansvaret som byggherres representant, som koordinator for prosjektering og som koordinator for utførelse (se vedlegg) Disse avtalene fratar ikke BKF som byggherre ansvaret for plikten til å kontrollere at sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge eller anleggsplassen blir ivaretatt og eventuelt gripe inn hvis dette ikke skjer på tilfredsstillende måte. I tillegg til å utnevne de ovennevnte representanter, ivaretas sikkerheten og kontrollen bl.a. ved:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) I alle prosjekt er det en styringsgruppe med kirkebyggsjefen som leder. På styringsgruppemøter er sikkerhet et tema. 2) Kirkebyggsjefen mottar referater fra byggemøter der vernerunder og sikkerhet er et av flere tema. 3) Kirkebyggsjefen besøker byggeplasser, anmeldt og uanmeldt. Han har der full rett til kontakt med enhver håndverker. 4) Kirkebyggsjefen blir kontaktet dersom det blir meldt avvik av vesentlig art, selv om avvikene behandles hos entreprenør. 5) 2-4 ganger hver måned har Kirkebyggsjefen møte med prosjektsjefen i Akasia. Der blir alle pågående prosjekter gjennomgått, og en behandler eventuelle avvik og justeringer. <p>Det blir skrevet referat fra alle møtene.</p>	<p>Forebygge ulykker når det foregår prosjekt. Oppfyllelse av byggherreforskriften.</p>	<p> Avtale om ansvar som byggherrens re</p> <p> Avtale om koordinatoransvar f</p> <p> Avtale om koordinatoransvar f</p> <p>FM-avtale: se tabell 5</p>
-------------------------	---	---	--

Byggeieransvar:	<p>Som byggeier er kirkebyggavdelingen ansvarlig for den daglige driften av byggene, inkludert å ivareta eiers ansvar for sikkerhet. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til:</p> <p>Renhold Brannvernarbeid Ettersyn rømningsveier Ettersyn elektrotavler m.m. Byggrunder Ettersyn ventilasjon Ettersyn orgler Ettersyn lydanlegg Vintervedlikehold (brøyting, strøing, fjerning av istapper m.m.) Parkeringsforvaltning</p> <p>Alt dette arbeidet gjøres av Akasia, og er beskrevet i SLA-avtaler med vedlegg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hindre ulykker • Sikre forsvarlig drift av byggene • Tilpasse byggene til den aktiviteten som skal foregå der. • Oppfyllelse av lover og forskrifter	SLA-avtaler: se tabell 5
Akutte hendelser	<p>Som byggeier er kirkebyggavdelingen ansvarlig for å håndtere akutte hendelser.</p> <p>Den viktigste delen av dette er at vi har en 24 timers vaktjeneste, med egen vakttelefon. Vakttelefonen håndterer hendelser per telefon, eller rykker ut dersom det anses som nødvendig.</p> <p>Alle kirker er utstyrt med brannalarm og innbruddsalarm. Alarmene er tilknyttet vaktsentral og/eller brannvesenet.</p> <p>Vi har varslingsplan dersom alvorlige hendelser inntreffer</p>	Sikre forsvarlig håndtering av akutte hendelser.	 Rutinebeskrivelse vakttelefon.pdf Varslingsplan Kirke_gravplass 2018
Behandling bygningsmessige avvik	<p>Avvik eller behov mht bygningsmassen meldes i hovedsak gjennom FDV-programmet Lydia</p> <p>Alle menigheter har brukernavn og passord for å logge seg på systemet.</p>	Sikre forsvarlig håndtering av avvik.	

6. Gravplassavdelingen/gravplassforvaltningen

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten 	Ref. Personal- og HMS-håndbok
<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer 	Ref. Personal- og HMS-håndbok Medarbeiderne får informasjon gjennom husmøter, avdelingsmøter og daglig dialog. Gravplassjefen holder seg oppdatert gjennom nyhetsbrev fra KA, på bygg.no, infotjenester, regjeringen.no, NFG, egen fagforening mm Nettverk for G4 (de største fellestrådene i Norge)
<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes 	Ref. Personal- og HMS-håndbok inkl. vernerunder og system for avviksmeldinger. Medarbeiderne får informasjon gjennom husmøter, ledermøte gravplassavdeling og avdelingsmøter og daglig dialog/erfaringsutveksling/skulder til skulder opplæring. Det skrives referat fra møter.
<ul style="list-style-type: none"> • Fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet 	Ref. Verdi- og måldokument og plan for IA-arbeid
<ul style="list-style-type: none"> • Ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt 	Se tabeller under
<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene 	Se tabeller under

<ul style="list-style-type: none"> Iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen 	<p>For tjenester som leveres på gravplass, kapell og krematorium:</p> <p>månedlig rapportering fra driftsleder (SLA) månedlige møter med driftsledere bygg og anlegg (SLA) kvartalsvise møter med driftsleder uteområder (SLA) tog ganger pr mnd møte med prosjektsjef jevnlige møter i styringsgrupper for det enkelte prosjekt månedlig rapportering til kirkeverge månedlig møte med kirkeverge med gjennomgang av rapport Det skrives referat fra alle møter.</p> <p>Akutte hendelser håndteres løpende</p>
<ul style="list-style-type: none"> Foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt 	<ul style="list-style-type: none"> For personal- og økonomiarbeidet vises til henholdsvis personal og økonomi avdelingens kartlegginger Rapportering av fremdrift og eventuelle vesentlige avvik meldes til fellesrådet. 4 møter årlig med gravplassutvalg Årsrapport til fellesråd Det skrives referat fra alle møter. <p>Se tabell under</p>

Gravplassforvaltningen

Gravplassforvaltningens ansvar er å ivareta ansvaret BKF har som gravplassforvaltning i forvaltningsenheten Gravplassmyndigheten, driftsavtaler tjenestene som leveres på gravplassene og som byggherre når det foregår prosjektarbeid.

Sentrale regler / dokumenter:

Hva	Beskrivelse	Dokument
Regelsettet er i tillegg til det som fremgår av personal- og økonomiavdelingens kartlegging en rekke lover og forskrifter, blant annet, men ikke begrenset til,		Lover, forskrifter og vedtekter er tilgjengelige i Lovdata.

<p> Kirkeloven Gravferdsloven med forskrifter Forskrift om transport mv av lik Vedtekter for gravplassene i Bergen med særbestemmelser Likestillings- og diskrimineringsloven Lov om kulturminner Arbeidsmiljøloven Lov om offentlige anskaffelser Forvaltningsloven Offentleglova Arkivloven Forurensningsloven Politivedtekter for Bergen Byggherreforskriften </p>		
<p>Ettersom Bergen kirkelige fellesråd leier inn tjenester både på drift og på prosjekter, er vårt ansvar på dette området i hovedsak ansvaret vi har som bygg- og anleggseier og ansvaret som byggherre når det foregår prosjektarbeid.</p>	<p> SLA – avtaler pr fagområde Egen bestilling pr. prosjekt og planlagt vedlikehold Løpende bestilling på akuttvedlikehold </p>	<p> Avtaler og bestillinger på planlagt vedlikehold arkiveres. Akutt vedlikehold og mindre planlagt vedlikehold behandles som hovedregel i FDV systemet Lydia. Dokumentasjon lagres i Lydia. </p>
<p> FM - Avtale med SLA – Avtaler. Det foreligger avtaler med vedlegg på Byggforvaltning, Landskapsdrift og Gravferdstjenester. SLA – Avtale på bevarte graver og utenlandske krigsgraver er under utarbeidelse </p>	<p> Kontrakt mellom BKF og Akasia kirke og gravplass AS om leveranse av FM-tjenester med vedlegg. Arkivsak 14/97 </p>	<p> Signert kontrakt mellom BKF og Akaskontrakt mellom BKF SLA - Signert kontrakt mellom BKF fellesråd - Signert k </p>

Planer for aktiviteten /tiltak for å redusere risiko og farer:

Prosess	Gjennomføring	Hensikt	Behov for tiltak
Gravplassavdelingens del av VM- dokument	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeides etter budsjett, økonomiplan (4år) og belegningsplan for behov for graver. • Gravplassmyndigheten har egne delmål som ligger til grunn for planen • Avdekkede behov og innspill til budsjett fremkommer gjennom: • Innspill til økonomiplan/budsjett • Tilstandsanalyser • Rapporter fra månedlige møter • Krav fra myndigheter (brannvesenet, BKK e.l.l.) • Meldinger fra FDV-systemet Lydia • Meldinger fra publikum innkommet gjennom året 	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre mål og måloppnåelse • Sikre at tilstrekkelig antall graver er tilgjengelig • Sikre kapell, krematorium og gravplasser • Sikre tjenesteleveransen på gravplassområdet 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle belegningsplanen utover 5 - 10 års behov for graver (2018) • Tilstandsvurderinger gravplasser inkl. treplan (2018) • Plan for planlagt vedlikehold jf. Ny tilstandsvurdering (2019)
Byggherreansvar:	<ul style="list-style-type: none"> • BKF sitt ansvar som byggherre er beskrevet i «Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften)» • Det utøvende arbeidet med ivaretagelse av dette ansvaret leier vi inn gjennom Akasia. Dette er beskrevet i vår FM-avtale (vedlagt). For hvert prosjekt skrives det avtaler som ivaretar ansvaret som byggherres representant, som koordinator for prosjektering og som koordinator for utførelse (se vedlegg) Disse avtalene fratar ikke BKF som byggherre ansvaret for plikten til å kontrollere at sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge eller anleggsplassen blir ivaretatt og eventuelt gripe inn hvis dette ikke skjer på tilfredsstillende måte. I tillegg til å utnevne de ovennevnte representanter, ivaretas sikkerheten og kontrollen bl.a. ved: • I alle prosjekt er det en styringsgruppe med gravplassjefen som leder. På styringsgruppemøter er sikkerhet et tema. 	<ul style="list-style-type: none"> • Forebygge ulykker når det foregår prosjekt. Oppfyllelse av byggherreforskriften. <div style="text-align: center;"> Avtale om ansvar som byggherrens re </div>	

	<ul style="list-style-type: none"> • Gravplassjefen blir kontaktet dersom det blir meldt avvik av vesentlig art, selv om avvikene behandles hos entreprenør. • Minst 2 ganger hver måned har gravplassjefen møte med prosjektsjefen i Akasia. Der blir alle pågående prosjekter gjennomgått, og en behandler eventuelle avvik og justeringer. Det blir skrevet referat fra alle møtene. 		
Bygg- og anleggseieransvar:	<ul style="list-style-type: none"> • Som bygg- og anleggseier er gravplassavdelingen ansvarlig for den daglige driften av byggene, inkludert å ivareta eiers ansvar for sikkerhet. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til: <ul style="list-style-type: none"> • Renhold • Brannvernarbeid • Ettersyn rømningsveier • Ettersyn elektrotavler m.m. • Byggrunder • Ettersyn ventilasjon • Ettersyn orgler og andre instrument • Ettersyn lydanlegg • Vintervedlikehold (brøyting, strøing, fjerning av istapper m.m.) • Parkeringsforvaltning • Se også oppgaver under «tilsyn» 	<ul style="list-style-type: none"> • Hindre ulykker • Sikre forsvarlig drift av bygg og anlegg • Tilpasse bygg og gravplassanleggene til den aktiviteten som skal foregå der • Oppfyllelse av lover og forskrifter <p>Dokumentasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SLA-avtaler: se tabell 5 	
Tilsyn: Gravplassanleggene, Gravminner (som kan være til fare), Bårerom Kapell med fasiliteter Bygninger El-bil	<ul style="list-style-type: none"> • Slette graver og fjerne gravminner der det ikke er fester på graven/eier av gravminnet. • Sikre gravminner som ikke er i tråd med regelverket, og varsle eier av gravminnet. • Tilsyn med selve anleggene herunder krematorium, bårerom og kapell 	<ul style="list-style-type: none"> • Hindre ulykker • Sikre forsvarlig drift av gravplassene 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke kunnskap og rutiner for tilsyn med gravplassanleggene (Løpende) • Gjennomgang av bruk av bygninger (2018)

<p>Akutte hendelser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Som bygg- og anleggseier er gravplassavdelingen ansvarlig for å håndtere akutte hendelser. • Den viktigste delen av dette er at vi har en 24 timers vaktjeneste, med egen vakttelefon. Vakttelefonen håndterer hendelser per telefon, eller rykker ut dersom det anses som nødvendig. • Alle større bygg er utstyrt med brannalarm og innbruddsalarm. Alarmene er tilknyttet vaksentral og/eller brannvesenet. • Vi har varslingsplan dersom alvorlige hendelser inntre 	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre forsvarlig håndtering av akutte hendelser. <p> Rutinebeskrivelse vakttelefon.pdf Varslingsplan Kirke_gravplass 2018 </p>	<ul style="list-style-type: none"> •
<p>Behandling avvik på bygg og anlegg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Avvik eller behov mht bygningsmassen meldes i hovedsak gjennom FDV-programmet Lydia 	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre forsvarlig håndtering av avvik. 	<ul style="list-style-type: none"> •
<p>Gravplassmyndighetens informasjonsarbeid, bestilling av gravferd, kremasjon, urnesettelser og seremonier på fire kapell</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgjengelig for publikum, begravellesbyrå og andre samarbeidspartnere, på nett, e-post, post og telefon. Svare innen forvaltningslovens frister. • Bestillinger bekreftes skriftlig. • Vedtak er skriftlige. • Sikre dokumentasjon og forsvarlig saksbehandling. • Rutinemessig fakturering av avgifter. • Opprettholde faste møtepunkt med begravellesbyrå, øvrige samarbeidspartnere herunder andre gravplassforvaltninger • Løpende oppfølging av saksbehandlingen i avdelingsmøter og ved utarbeidelse av rutiner, to underskrifter på vedtak. • Rask klagebehandling. • Gode arkiveringsrutiner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yte god servise til innbyggerne • Sikre innbyggernes rettigheter og informere om plikter • Sikre at gravferdslovens frister for kremasjon og gravlegging holdes bl.a. med hensyn til den dodes verdighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Gå gjennom internettside og fagsystemene med tanke på GDPR (2018) • Forberede nytt arkiv (2018) • Ny arkivplan og nytt arkivsystem (2019) • Styrke samarbeidet med omliggende gravplassforvaltninger

Kontrollhandlinger – for økonomi vises det til økonomiavdelingens rutiner

Prosess	Gjennomføring	Hensikt	Behov for tiltak
SLA - avtaler	<ul style="list-style-type: none"> • SLA – avtaler med vedlegg følges opp månedlig • Dokumentasjon på særlig kritiske tjenester 	<ul style="list-style-type: none"> • Få avtalt leveranse 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardisere landskapstjenestene
Prosjekter	<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp kvalitet på leveranse i henhold til bestilling, pris og tidsfrister. 	<ul style="list-style-type: none"> • Få avtalt leveranse 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke prosjektledelsen fra BKF med økonomirådgiver og eiendomsrådgiver
Behov for graver	<ul style="list-style-type: none"> • Belegningsplanen følges opp pr tertial, jf. Eget årshjul 	<ul style="list-style-type: none"> • Varsle i tide dersom det ikke er tilgjengelige graver. • Anlegge nye graver dersom det er mulig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle planen lenger enn det kjente behovet.
Bruk av bårerom	<ul style="list-style-type: none"> • Kontroll av kister som leveres og hentes på bårerom 	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre at kister ikke kommer på avveie 	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt system for registrering av kister

7. Personalavdelingen

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten 	<p>BKF har en HMS –håndbok som er tilgjengelig for alle ansatte der alle lovendringer på området blir oppdaterts samt at det informeres om at endringene er skjedd.</p> <p>Alle ledere, AMU og verneombud har gjennomgått lovpålagte HMS-kurs</p> <p>Administrasjonsledere i menigheter har regelmessige ledersamlinger der HMS-arbeidet er tema.</p> <p>HMS – håndbok er elektronisk, hvor alle lovendringer blir oppdatert automatisk. Endringene blir gjort kjent for alle tilsatte i håndboken.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, herunder informasjon om endringer	
<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes	Medvirkningsplikt og vernetjeneste gjøres iht Hovedavtale og gjeldende lovverk. Rutiner er beskrevet i HMS-håndboken.
<ul style="list-style-type: none"> • Fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet	I samarbeid med bedriftshelse tjeneste fastsettes det årlig mål for Helse, miljø og sikkerhet. Det vises til Handlingsplan som er utarbeidet årlig.
<ul style="list-style-type: none"> • Ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt	Kirkevergen har det overordnede ansvaret for vårt HMS-arbeid (HMS-/internkontrollarbeid). Det vises til rutiner organisering av HMS i HMS-håndboken.
<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	Det utarbeides HMS-handlingsplan årlig i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Bedriftshelsetjenesten brukes aktivt i HMS-arbeidet. Det utarbeides HMS-rapport årlig. Gjennom HMS-runder 1-2 ganger årlig mottar ledelsen resultat fra kartleggingen, det blir gjort risikovurdering som beskriver helsefarlige arbeidsforhold, og det settes i gang forebyggende tiltak. Det utarbeides rapport etter risikovurderingen. Følgende områder blir kartlagt: Dette gjennomgås på vernerunden: <ul style="list-style-type: none"> • Organisatoriske/psykososiale forhold • Klima og ventilasjon • Belysning/støy

	<ul style="list-style-type: none"> • Ergonomi • Personlig verneutstyr/førstehjelpsutstyr • Bygningsmessige forhold • Brannvern • Maskiner og teknisk utstyr • Gifter/helsefarlige stoffer • Rapportene blir gjennomgått og analysert. Det blir iverksatt tiltak og planer. • Det er også mulig melde farer og risiko for ulykker enten gjennom avviksmelding eller i Lydia. Avviksmeldinger blir vurdert umiddelbart og det blir iverksatt tiltak. Alle avviksmeldinger blir behandlet i arbeidsmiljøutvalget. <p>Ved sykefraværsoppfølging er det utarbeidet egne rutiner. Det utarbeides oppfølgingsplaner og nødvendige tilretteleggingstiltak.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen	<p>BKF har følgende rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse. Dette er nærmere beskrevet i HMS-håndboken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • HMS –runder 2 x i året • meldes til personalsjef • gjennomgang og risikoanalyse • tiltak settes i verk ut fra alvorlighetsgrad • Avviksrutiner • skjema for avvik er tilgjengelig for alle • Varslingsrutiner • rutiner for varsling er tilgjengelig for alle • medarbeidersamtaler <p>Ved alle avvik melder nærmeste leder til kirkeverge/personalsjef</p> <p>Rutinene er beskrevet i HMS- håndboken</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	<p>Det foretas systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for HMS gjennom HMS-runder, risikoanalyse av disse, rutiner for avvikshåndtering, varslingsrutiner. Det vises til rutiner i HMS-håndboken.</p>
--	---

HMS-runder – risikoanalyse – tiltak

Dette blir vurdert ved alle HMS-rundene i BKF:

- Stress
  - Det kan være fare for stress. Godt psykososialt arbeidsmiljø, stillingsbeskrivelser.
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Uklare ansvarsforhold (flere arbeidsgivere, tett samarbeid)
  - Stabsutviklingsarbeid
  - Rolleavklaringer
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Psykisk utmattelse, prestasjonsangst, utbrenthet
  - Livsfasepolitikk
  - God dialog med ledelse
  - Tilpassing av arbeidsbelastningen i perioder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Mobbing
  - Bruke aktivt beredskapsplan for forebygging mot mobbing og trakassering
  - Lav terskel for å varsle verneombud, ledelse
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder

- Seksuell trakassering og overgrep
  - Bruke aktivt beredskapsplan for forebygging mot seksuell trakassering og overgrep
  - Bruke beredskapsplan på leir
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Alvorlige personkonflikter
  - Bruke aktivt rutiner for konflikthåndtering i menighet og i administrasjonen
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Mistrivsel
  - Tett dialog med ledelse og lav terskel for å varsle
  - Livsfasepolitikk
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder/medarbeidersamtaler
- Sesongbelastninger
  - Tett dialog med ledelse
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Vold og trusler
  - Tett dialog med ledelse
  - Debrifing
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Ulykker
  - BKF har rutiner for varsling av skader og ulykker iht HMS-håndbok
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Psykiske utfordringer knyttet sterke følelser hos besøkende/ brukere
  - Tett dialog med ledelse
  - Debrifing
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder

Lokaler/arbeidsplass

- Brann
  - Det er godt brannvernarbeid i alle kirkene og stabene i samarbeid med Akasia. Egne rutiner
- Luftkvalitet
  - Gjennom årlige vernerunder avdekkes dårlig luftkvalitet eller det kan varsles kontinuerlig gjennom «lydia» til Akaisa.
  - Støy Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Naturskader
  - Det er ikke en egen prosedyre på dette.

Kontor

- "musesyke"
  - Arbeidsplassvurderinger med ergonom fra BHT
  - Avdekkes gjennom vernerunder
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
- Rygg-, skulder- og nakkeskader
  - Arbeidsplassvurderinger med ergonom fra BHT
  - Hev-senk pult til alle
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
  - Avdekkes gjennom melding fra vernerunde
- Tretthet i øyne og hodepine pga. skjermarbeid
  - Databrille tilbys alle iht forskrift
  - Avdekkes gjennom melding fra nærmeste leder
  - Avdekkes gjennom melding fra vernerunde
- Stillesittende arbeid / feil sittestilling
  - Gjøre alle bevisst på at det er viktig å være i bevegelse

- Printer står ute på gangen
- Bruke hev/senk pult aktiv

8. Økonomiavdelingen

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

<ul style="list-style-type: none"> • sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten 	Ref. Personal- og HMS-håndbok
<ul style="list-style-type: none"> • sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer 	Ref. Personal- og HMS-håndbok Medarbeiderne får informasjon gjennom husmøter, avdelingsmøter og daglig dialog
<ul style="list-style-type: none"> • sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes 	Ref. Personal- og HMS-håndbok Medarbeiderne får informasjon gjennom husmøter, avdelingsmøter og daglig dialog/erfaringsutveksling
<ul style="list-style-type: none"> • fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet 	Ref. Verdi- og måldokument og plan for IA-arbeid
<ul style="list-style-type: none"> • ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt 	Se tabeller under
<ul style="list-style-type: none"> • kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene 	Se tabeller under
<ul style="list-style-type: none"> • iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen 	Se tabeller under
<ul style="list-style-type: none"> • foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt 	<ul style="list-style-type: none"> • Budsjettprosess og økonomirapportering • Revisjon • Status- og driftsmøter med regnskapsfører

	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering og oppfølging av eventuelle avvik • Årlig kontroll av fullmakter (altinn, fakturabehandling, bank)
--	---

Økonomiavdelingen har ansvar for å tilrettelegge økonomiarbeidet slik at fellesrådet har en forsvarlig og god økonomistyring, med tilgang til oppdatert og relevant styringsinformasjon som grunnlag for beslutninger og kontroll. Økonomiavdelingen har 3 ansatte (leder, rådgiver og konsulent)

Sentrale dokumenter:

Hva	Arkiv	Dokument
Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke		Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke - Lovdata
Økonomireglement	Vedtatt av fellesrådet 15.02 Arkivsak 16/38 / jp 18/366	 Økonomireglement for Bergen kirkelige fe
Regnskapsfører	Kontrakt mellom BKF og Akasia kirke og gravplass AS om leveranse av FM-tjenester, vedlegg 4 – SLA – Regnskapstjenester for Bergen kirkelige fellesråd Arkivsak 14/97 / jp 16/3706	 Vedlegg 4 - SLA Regnskapstjenester fc
Regnskapsrevisjon	Kontrakt mellom BKF og BDO AS Arkivsak 14/97 / jp 16/3706	 Bergen kirkelige fellesråd - Signert enc

Årshjul for økonomisaker	Vedtatt i fellesrådet 08.06.2016 Arkivsak 16/38 / jp 16/3639	 Bergen kirkelige fellesråd - Årshjul øko
--------------------------	---	---

Økonomistyring

Prosess	Gjennomføring	Hensikt	Behov for tiltak
Økonomiplan og budsjett	<ul style="list-style-type: none"> Saker fremlegges for fellesrådet i henhold til økonomiforskrift, økonomireglement og årshjul Faste møtepunkter med Bergen kommune; politisk og administrativ ledelse Menighetene inviteres til å komme med innspill i forkant av årlig budsjettprosess Revidert årsbudsjettet fremlegges for fellesrådet i løpet av året ved behov 	<ul style="list-style-type: none"> Sikre forsvarlig og god økonomistyring Sikre tilgang til oppdatert og relevant styringsinformasjon som grunnlag for beslutninger og kontroll 	
Budsjettoppfølging gjennom året	<ul style="list-style-type: none"> Økonomirapporter pr virksomhetsområde fremlegges for fellesrådet ihht økonomireglement Økonomirapport pr virksomhetsområde utarbeides månedlig til kirkeverge og administrasjon Månedlig gjennomgang av status pr virksomhetsområde i ledergruppe og leder for virksomhetsområdene Økonomisk oppfølging av pågående investeringsprosjekter sammen med kirkebyggsjef og gravplassjef 	<ul style="list-style-type: none"> Sikre forsvarlig og god økonomistyring Sikre tilgang til oppdatert og relevant styringsinformasjon som grunnlag for beslutninger og kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> Utarbeide rapporteringskalenderen for 2018 Månedlig gjennomgang fungerer tilfredsstillende for kirke og gravplass – implementeres for menighetsavdelingen i 2018 Komme i gang med rapportering via One Stop reporting

Kontrollhandlinger

Prosess	Gjennomføring	Hensikt	Behov for tiltak
Regnskapsrevisjon	<ul style="list-style-type: none"> • Årsoppgjørrevisjon • Interimsrevisjon høst • Attestasjon merverdiavgiftskompensasjon annenhver måned • Øvrige attestasjonsoppdrag (for eksempel rentekompensasjon) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekrefte at regnskap føres og rapporteres i henhold til gjeldende lover og regler • Vurdere internkontroll og risiko for mislighold 	
Avstemming	<ul style="list-style-type: none"> • Regnskapsfører gjennomfører avstemming av regnskapsdata i henhold til SLA-avtale 	<ul style="list-style-type: none"> • Løpende kontroll med at regnskapet er ajour • Redusere risiko for urettmessig bruk av BKF sine midler 	
Inngående fakturaer	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum en attestant og en anviser på alle fakturaer. Attestasjons- og anvisningsfullmakter er definert i «profilarket» hvor BKF definerer hvem som skal attestere og anviser hvilke typer faktura og regnskapsfører registrerer dette i fakturaflytsystemet Eyeshare. • Eyeshare er satt opp slik at ingen fakturaer kan overføres til betaling uten at den er behandlet av (minst) to personer. • Unntak gjelder for stående anvisninger for visse typer kostnader – disse «går rett gjennom» fakturaflytsystemet og kontrolleres/følges opp gjennom faste rapporteringsrutiner 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere risiko for at innkjøp ikke skjer i henhold til budsjettrammer og fullmakter. Gjenværende økonomisk risiko vurderes å være lav • Redusere risiko for urettmessig bruk av BKF sine bankkonti. Gjenværende økonomisk risiko vurderes å være lav 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjeninnføre rutine med årlig kontroll av at innkjøp er foretatt i henhold til offentlige innkjøpsregler
Lønn	<ul style="list-style-type: none"> • Signert arbeidsavtale skal foreligge før personer registreres i lønssystemet • Det er en forutsetning for utbetaling av lønn at det foreligger arbeidsavtale • Midlertidige stillinger/vikariater registreres i lønssystemet med sluttdato ved innmelding • Arbeidsdeling mellom BKF og regnskapsfører • All variabel lønn registreres av en person (adm.leder / administrasjon) og godkjennes av øk.sjef 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere risiko for feil utbetaling av lønn • Redusere risiko for feil skattetrekk, arbeidsgiveravgift, pensjon mv. Mange små stillinger, permisjoner, sykefravær og vikariater gir en kompleks lønnsrutine, hvor feil av og til 	

		oppstår. Gjenværende økonomiske risiko vurderes å være lav.	
Bank	<ul style="list-style-type: none"> • Manuell belastning av bankkonti er ikke mulig • BKF sin nettbank er satt opp slik at alle utbetalinger skal godkjennes av to personer • Løpende avstemming av alle bankkonti • Årlig gjennomgang av alle fullmakter i nettbank 	Redusere risiko for urettmessig bruk av BKF sine midler. Gjenværende økonomiske risiko vurderes å være lav.	

9. IKT

IKT BKF Bemannet 08:30 – 15:30, (Bemannet = Er på kontoret med unntak av uteoppdrag) tilgjengelig på telefon (for saker som ikke kan vente til normal arbeidstid, vil alltid være en vurdering) utenom fast arbeidstid: 07:00 – 22:00 og lør/søn 09:00 – 22:00. Unntak for ferie og utenom dekning, men tar da kontakt tilbake asap. Områder: Nettverk, skrivere, telefoni og ellers saker som skjer utenfor plattformen. Tilganger, opplæring og feilretting i fagsystemer. Endringsønsker, vurdering av utstyrsbehov. Innkjøp, logistikk. Planlegging og gjennomføring av konkrete prosjekter.

Telefon 55593226

Mobil: 92445242

E-post: sh547@kirken.no

IKT Kirkepartner: Servicedesk tilgjengelig 07:30 – 16:30. Utenom dette er det i prinsippet ingen mulighet for kontakt. IKT BKF har et eget VIP-nummer som trer i kraft ved større hendelser, slik at vi slipper forbi køen.

Telefon Servicedesk: 23 08 15 40

E-post: servicedesk@kirkepartner.no

Områder: Alt inne på plattformen.

Ca Tall:

Pcer	200
Brukere	239

Skrivere	32
Menigheter	25

IT hjørnet på hver administrasjonsledersamling: Informerer om prosjekter, inviterer til tilbakemeldinger. Får ofte givende tilbakemeldinger i plenum.

Lager ferieplan hver sommer i samarbeid med leder på Servicedesken

Samarbeider med IKT-G4 (Trondheim, Stavanger, Oslo og Bergen). Skal ha jevnlige samlinger der en diskuterer felles problemstillinger, gir KP tilbakemeldinger og ønsker - og får det samme tilbake.

Samarbeider med Akasia IT, har samarbeidsmøter hver 2. tirsdag i hver måned. Dette forumet har løst mange floker. Har f. eks opprettet et samarbeid mellom impliserte leverandører som jobber på forskjellige plattformer. Gjelder både Varmestyring, Låsesystemer og Økonomisystemene.

Jobber stadig med å gjøre IT-hverdagen bedre for våre brukere. Forslag utenfra blir ofte for dårlig tid til å bli behandlet skikkelig. Bedre opplæring. Få grunnivået opp et par hakk på brukerne.

Sikkerhet:

IT systemene leveres av Kirkepartner alle brukere har to tinns autentisering.

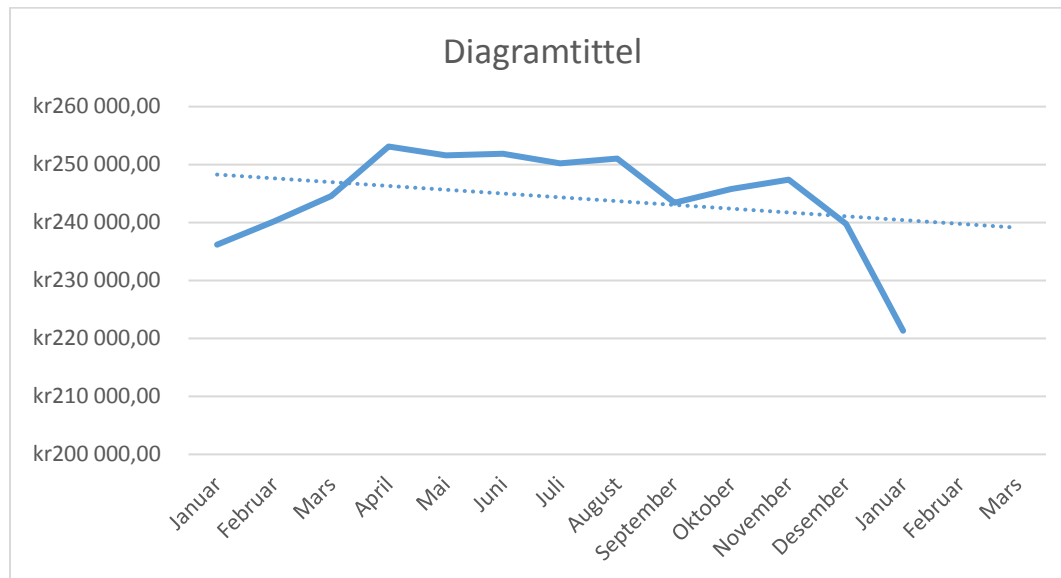
Kirkepartner tar seg av backup og øvrig sikkerhet f.eks., brannmur, virusbeskyttelse, trådløst nettverk mm

Tilganger på filnivå; ansvar: IKT i BKF.

Leder godkjenner nye brukere, men kontrolleres av IT-rådgiver

Opplæring av adm. ledere og oppfølging av brukere når de slutter.

Der er også fokus på å få ned kostnader, bl a brukere på plattformen:

Prosjekter 2018:

- Telefoni: Overgang til TDC Skybasert IP-telefoni (fullført). Har hatt innleid en person i 3 mnd her.
- Nettverk: Tredelt – 1) Linjer inn, 2) Infrastruktur, 3) Trådløs dekning. (prosjektbeskrivelse er klar og kartlegging påbegynt). Får inn en innleid person i 3 mnd her. Linjer inn – biten er eskalert oppover i systemet. Vanskelig samarbeid med Broadnet.
- Ny skriveravtale: Dagens avtale utsatt til oktober-18. Prøver å få til en forenklet anbudsrunde (under 1,1 mill?) og unngå de fellene vi gikk i sist. Fokus på kvalitet og fleksibel leverandør. Dagens avtale har en god leverandør og dårlige, ustabile skrivere.
- Medspiller på hjemmesideprosjektet og en del andre emner som ligger i startgropen for å vurderes: Intranett og arkivsystem inkludert søkerportal.
- Medspiller på den praktiske delen av GDPR
- Lage en plan for nedskrivning av IT utstyr

Arkivsak: 216
Arkivnr: 2018/1-5
Sakshandsamar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	4/18	20.02.2018

Kirkevergen orienterer om reparasjon av klokketårn i Biskopshavn kirke

Bakgrunn for saken:

Bergens Tidende omtalte i to artikler 01.02.18 og 02.02.18 BKF sin anskaffelse av reparasjon av klokketårnet i Biskopshavn kirke. Artiklene er lagt ved som vedlegg 2 og 3. På bakgrunn av den første artikkelen sendte kirkevergen e-post til kontrollutvalget 01.02.18 for å orientere om sitt syn på saken, vedlegg 1.

Slik sekretariatet oppfatter det kan det lett oppstå usikkerhet rundt hvem som skal ha hvilken rolle i denne saken. Er det Akasia AS som har ansvaret for anskaffelser av denne type eller er det kirkevergen som har dette ansvaret? Videre kan det være av interesse å få frem hvem som har ansvaret for å behandle varslersaken, evt. hvordan varsleren i denne saken er blitt behandlet.

Sekretariatet har drøftet saken med leder i kontrollutvalget, Karl Johan Hallaråker, og partner i BDO, Solveig Dalstø. I felleskap er vi kommet frem til at det er ønskelig at kirkevergen møter i kontrollutvalget for å orientere muntlig om status i saken.

Drøfting:

På bakgrunn av det som går frem over har vi gjort avtale med kirkevergen om at han kommer i dette møtet for å orientere om saken.

Hva, og om kontrollutvalget bør gjøre noe mer i denne saken, vil avhenge av den informasjonen som kommer frem muntlig i møtet. Det kan være flere alternative løsninger f.eks. at kontrollutvalget tar informasjonen til orientering og sier seg ferdig med saken, at utvalget ber kirkevergen komme i neste møte for å gi ny status i saken eller at revisor blir bedt om å se på saken.

Konklusjon:

Ut fra det som går frem av vedleggene til saken og den muntlige orienteringen fra kirkevergen anbefales det at kontrollutvalget drøfter seg frem til en konklusjon i saken. Saken blir derfor lagt frem uten forslag til vedtak.

Forslag til vedtak

Saken blir lagt frem uten forslag til vedtak.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

- 1 Vedr artikkel i BT - Varslersak etter at kirkeselskap gav millionkontrakt uten anbud
- 2 Artikkel i BT 01.02.2018 om reparasjon av klokketårn i Biskopshavn kirke
- 3 Artikkel i BT 02.02.2018 om reparasjon av klokketårn i Biskopshavn kirke

Fra: Asbjørn Vilkenen (av862@kirken.no)

Sendt: 01.02.2018 12:42:30

Til: 'Karl Johan Hallaråker'; Roald Breistein

Kopi: Arne Tveit; Karoline Rossgård Salhus

Emne: Vedr artikkel i BT - "Varslersak etter at kirkeselskap gav millionkontrakt uten anbud"

Vedlegg: image001.jpg

Jeg ønsker at kontrollutvalget skal være orientert om flg.:

Vedrørende artikkel i Bergens Tidende papir og nett i dag 01.02.2018:

«Varslersak etter at kirkeselskap gav millionkontrakt uten anbud»

Som forvalter av kommunens midler, på vegne av og glede for Bergen og Bergens befolkning er det en høyt prioritert sak for BKF å til enhver tid operere i tråd med gjeldende regelverk, også for offentlige anskaffelser. Vi mener at dette regelverket også er fulgt i byggingen av nytt klokketårn i Biskopshavn.

BKF er ansvarlig for de prosjekter og det arbeid Akasia AS utfører på kirkene i Bergen.

BKF ved kirkeverge og kirkebyggsjef vil poengtere:

- Det var BKF ved kirkebyggsjef som traff avgjørelsen om å bruke Straume Mesterbygg til arbeidet på tårnet i Biskopshavn kirke.
- Anslått kostnad på arbeidet som skulle utføres på kirketårnet i Biskopshavn var opprinnelig prosjektert til å falle innunder regelverk for offentlig anskaffelser mellom 100.000 og 1,1 million. Gjeldende regelverk for anskaffelser i denne priskategorien er fulgt, da BKF ved kirkebyggsjef vurderte at man av sikkerhetsmessige grunner måtte sette i verk strakstiltak, og at en derfor i dette konkrete tilfellet ikke kunne utsette prosjektet i den tidsperioden det ville tatt å få gjennomført en konkurranse, slik det normalt skal gjøres og blir gjort. Det ble videre vurdert at tilbudet som allerede forelå fra Straume Mesterbygg var fordelaktig.
- At prisen på arbeidet ble større enn først antatt skyldes at en etter at prosjektet startet opp fant skjulte feil i konstruksjonen som ga ekstraarbeid. Dermed ble totalsummen på prosjektet høyere enn opprinnelig tilbud.

Dersom kontrollutvalget ønsker mer informasjon, så ta kontakt med meg eller kirkebyggsjef Arne Tveit, telefon 48308338, epost at295@kirken.no

Vennlig hilsen

Asbjørn Vilkenen

Kirkeverge

BKF - speiler Guds himmel i jordnært liv

Vestre Strømkaien 7, 5008 Bergen

Tlf. +47 5559 3202 / +47 909 98 033

Epostadresse: av862@kirken.no

Hjemmeside: www.bergen.kirken.no

Varslersak etter at kirkeselskap ga millionkontrakt uten anbud

korruptjonsVarsel: En leder i bergenskirkenes selskap, Akasia, bestilte arbeid for 1,2 millioner kroner av sin tidligere arbeidsgiver - uten å hente inn flere tilbud. Samtidig får han kjøpe billige materialer av samme firma på privaten.

foto

Biskopshavn kirke i Sandviken er en 50 år gammel kirke med form som et naust.

Noen meter fra selve kirkebygget står et frittstående klokketårn. Det ble skiftet ut i fjor, noe som har ført til en varslings sak som har skapt strid i selskapet Akasia.

Mulig korrupsjon

Varslings saken dreier seg om brudd på regelverket for offentlige anskaffelser og mulig korrupsjon. Den er fortsatt under behandling.

Akasia er et privat selskap eid av bergenskirken, men siden Akasia forvalter store offentlige midler, er mye av selskapets virksomhet underlagt regelverket om offentlige anskaffelser.

Det gjelder også underselskapet Akasia Kirke og Gravplass, som tar vare på eiendommene som forvaltes av Bergen Kirkelige Fellestråd.

Fellestrådet får i år 226 millioner kroner over kommunebudsjettet.

FKommunale millioner

I regelverket heter det at alle anskaffelser med en verdi på over 100.000 kroner skal utføres med konkurranse og likebehandling, det vil si at det skal hentes inn flere tilbud.

I tillegg finnes det EØS-regler som krever at alle anskaffelser over 1,1 millioner kroner skal gjennom en formell anbudsprosess.

- Dette regelverket har vi god kompetanse på. Det er en del av hverdagen vår, selv om vi er et privat firma, sier administrerende direktør Ove-Christian Fredriksen.

Men da Akasia i fjor fikk meldinger om råteskader på klokketårnet i Biskopshavn, ble jobben med å sette opp et nytt tårn gitt til Straume Mesterbygg, uten at andre tilbydere ble spurt.

Tilbudet fra Straume Mesterbygg var da på i underkant av én million kroner. Med endringer og tillegg som kom til i ettertid, endte prisen på nærmere 1,2 millioner kroner.

I ettertid har det altså kommet varsel om denne saken.

Fikk privat rabatt

Mellomlederen som bestilte arbeidet har tidligere jobbet i nettopp Straume Mesterbygg.

- Jeg kan ikke snakke om dette. Du får ta det med noen av mine overordnede, sier mannen da BT vil høre hans versjon.

Men et referat fra hans samtale med Akasias varslingsgruppe viser at han skal ha fortalt at han har en avtale med sin tidligere arbeidsgiver som gir ham rett til å kjøpe materialer til kostpris, noe han har brukt i forbindelse med husbygging nylig.

Han har understreket at dette er en avtale som alle tidligere ansatte har, ikke noe han har fått som følge av denne kontrakten.

- Hastejobb

Han har også forklart at han mente tilstanden til klokketårnet var så dårlig at det hastet å få gjort noe, før høststormene kom. Han visste at den tidligere arbeidsgiveren kunne påta seg jobben og gjøre en god jobb.

BT vet at det var uenighet om denne tilstandsvurderingen innad i Akasia.

Flere mente at dette var en jobb som selskapets egne håndverkere kunne gjøre. Dessuten gikk det uansett over fire måneder fra kontrakten ble undertegnet til jobben faktisk ble påbegynt, i oktober.

- Uheldig

Etter at det ble varslet om saken, ble den aktuelle mellomlederen fjernet som prosjektansvarlig for Biskopshavn-tårnet.

Det ble også utformet en avviksmelding.

I en gjennomgang av den skriver prosjekteringsleder Karsten Hjertholm at «det erkjennes at saksbehandlingen har vært uheldig. Kombinasjonen av avvik fra prosedyre og relasjoner til kontraktspart kan gi rom for mistanke».

Likevel konkluderte Hjertholm i desember med at «Akasia kan ikke konkludere med at saksbehandler har hatt en bakenforliggende agenda i denne saken».

- Godt kvalifisert

Han avviser at saksbehandleren har hatt økonomiske fordeler i saken, og viser til at avtalen om kjøp av materialer for privat bruk var inngått før saksbehandleren begynte i Akasia.

Hjertholm støtter også vurderingen av at klokketårnet var i så dårlig stand at noe måtte gjøres før høsten. Han skriver at tilbudet fra Straume Mesterbygg «synes ikke å være urimelig», og at firmaet var godt kvalifisert til oppgaven.

- Ikke lukket

Eiendomssjef Paul Marhaug var enig i konklusjonen og skrev før jul «Jeg tenker vi lukker avviket når kurs i offentlige anskaffelser er avviket og rutiner etablert.»

På spørsmål fra BT ønsker ikke Marhaug å kommentere saken nå.

- Denne saken er ikke lukket ennå. Vi har en varslingsgruppe som holder på med den, og de lager en rapport nå. Jeg kjenner ikke konklusjonen fra varslingsgruppen, sier han.

- Har alle ansatte fått opplæring i hvordan de håndterer offentlige anskaffelser?

- Vi har internopplæring og kurs. Alle ledere hos oss som har med anskaffelser å gjøre, kan dette, sier Marhaug.

Leder for varslingsgruppen i Akasia vil heller ikke kommentere saken.

- Dette er vi gode på

Administrerende direktør Fredriksen sier at han ikke er informert om innholdet i saken.

- Jeg har snakket med varslingsgruppen, og de sier at de har en sak til behandling. Jeg vet ikke noe mer om den før jeg får rapporten deres. Da skal jeg se på eventuelle tiltak, sier han.

Fredriksen sier at varslingsgruppen, som er sammensatt av ansatte fra ulike avdelinger, skal være helt uavhengig av direktøren. Han mener Akasia har gode rutiner for å håndtere varslinger.

På generelt grunnlag sier at han dette om arbeidet Akasia gjør for Bergen Kirkelige Fellelråd:

- Selskapet som opererer opp mot BKF skal gjøre alle anskaffelser etter regelverket for offentlige anskaffelser. Det er et regelverk vi er gode på, og er en del av kompetansen vi selger.

fakta

Akasia

Et selskap med 550 ansatte, eid av kirkene i Bergen. Stiftet 2013.

Driver med barnehage, regnskap og eiendom.

En avdeling driver med det som kalles «facility management»: eiendomsforvaltning, prosjektering, prosjekt- og byggeledelse, renhold, service og drift.

Fra 1. januar 2016 overtok Akasia virksomhet innenfor barnehage, FM og regnskap fra Bergen kirkelige fellelråd. Denne virksomheten hadde over 300 ansatte.

- DET VAR FARE FOR AT KIRKEKLOKKENE KUNNE FALLE NED OG TREFFE FOLK

Kirkebyggsjef Arne Tveit sier at det hastet med å få reparert klokketårnet. Derfor bestemte han at det ikke skulle avholdes anbudsprosess.

foto

Tveit er kirkebyggsjef i Bergen kirkelige fellesråd (BKF), som igjen er finansiert over kommunebudsjettet.

Han reagerer på artikkelen i torsdagens BT om at ansatte i Akasia har varslet om brudd på reglene for offentlig anskaffelse, og mulig korrupsjon etter at en kontrakt for nytt klokketårn ved Biskopshavn kirke ble tildelt uten noen anbudsprosess.

Varslet handler om en mellomleder i bergenskirkenes selskap Akasia, men Tveit sier at det var han som tok avgjørelsen om å gi oppdraget til Straume Mesterbygg uten å hente inn andre tilbud for jobben.

- Kritiser meg

- Derfor er det jeg som eventuelt skal kritiseres, sier Tveit.

Han sier at Akasia i alle prosjekter som gjelder kirker handler på vegne av BKF.

- De er prosjektansvarlige og byggeledere, og har fullmakt til å lage kontrakter på vegne av BKF, fakturaen gikk til BKF. Det er BKF som er prosjekteier, sier han.

- Hvorfor tok du avgjørelsen om ikke å hente inn flere tilbud når dere skulle fornye klokketårnet?

- Den tok jeg fordi vi fikk beskjed under prosjekteringen om at tårnet var farlig. Det var fare for at kirkeklokkene kunne falle ned og treffe folk. Det var liten restbæreevne, og tårnet måtte være i stand før høststormene, sier Tveit.

Han sier at BKF er veldig oppmerksom på regelverket om offentlige anskaffelser, men at han denne gangen gjorde et unntak.

- Til vanlig kjøper vi fullt ut offentlig anbud og konkurranse. Men denne gangen sa jeg at her haster det sånn, at når vi har ett godt tilbud, så velger vi det. Regelverket åpner opp for unntak i en slik situasjon. Her var sikkerheten viktigst, sier Tveit.

- Ikke unnskyldning

Jurist Harald Alfsen, som er partner i firmaet Inventura og spesialist på offentlige anskaffelser, mener hastverket ikke gir grunn til å bryte regelverket.

«At det hastet, gir ingen unnskyldning i saken. Akasia kunne selv satt en kort frist for innlevering av tilbud, eksempelvis 1-2 uker» skriver han i en e-post, etter å ha vurdert opplysningene i BTs artikkel.

Alfsen mener at kontrakten ser ut som et brudd på reglene og «fort vil bli regnet som en ulovlig direkteanskaffelse».

- Den vurderingen kan man kritisere, men da er det jeg som skal kritiseres, svarer Tveit.

Han sier at han vurderte at man ikke ville få noe særlig bedre pris med en konkurranse.

- Min erfaring er dessuten at det tar lengre tid enn to uker. Aktuelle firma skal se på tårnet, regne ut tilbud, så er det klagefrist og så videre, sier han.

Kommenterer ikke bindinger

Tveit vil ikke svare på om han visste at prosjektlederen i Akasia tidligere hadde jobbet i Straume Mesterbygg og hadde en rabattavtale på privaten med firmaet.

- De bindingene må du spørre Akasia om, sier han.

- Men hvordan kom tilbudet fra Straume Mesterbygg på bordet?

- Det kom vi frem til i samarbeid mellom BKF og Akasia. BKF vil presisere at det at prisen på arbeidet ble større enn først antatt skyldes at en etter at prosjektet startet opp fant skjulte feil i konstruksjonen, noe som ga ekstraarbeid. Dermed kom summen over 1,1 millioner, som er grenseverdien etter EØS-regelverket.

fakta

Bergen kirkelige fellesråd

Bergen kirkelige Fellesråd (BKF) er arbeidsgiver for 160 ansatte i fellesrådet og i Den norske kirkes 25 menigheter i Bergen, med kirkevergen som daglig leder.

BKF ivaretar administrative og økonomiske oppgaver for menighetene og har ansvar for drift, vedlikehold og utvikling av kirkebyggene og gravplassene i Bergen.

I 2016 overtok firmaet Akasia BKF's virksomhet innenfor barnehage, regnskap og såkalt facility management (eiendomsforvaltning). Denne virksomheten hadde over 300 ansatte.

Denne gangen sa jeg at her haster det sånn, at når vi har ett godt tilbud, så velger vi det. Her trumfet sikkerheten reglene om anskaffelser.

Kirkebyggsjef Arne Tveit

Arkivsak: 064
Arkivnr: 2018/2-1
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	5/18	20.02.2018

Ny personvernlov fra 2018 - Status på tilpasning i Bergen kirkelige fellesråd

Bakgrunn for saken:

EUs personvernforordning, General Data Protection Regulation (GDPR), vil tre i kraft for alle medlemstater i EU, også for Norge i mai 2018. Dette vil medføre en rekke endringer i norsk personvernlovgjeving.

På datatilsynet sine nettsider har vi bl.a. funnet en punktliste som viser hva de nye personvernreglene kan bety: «Nye personvernregler fra 2018. Hva betyr det for din virksomhet», denne ligg også ved. Mer informasjon finnes på denne lenken: <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-skjema/nye-personvernregler/>

Sekretariatet har deltatt på flere ulike kurs om den nye personvernloven og har i den sammenheng fanget opp en del problemstillinger som det kan være fornuftig at kontrollutvalget tar opp med kirkevergen for å forsikre seg om at man er i gang med nødvendige tilpasninger.

Drøfting:

Ut fra det som går frem over kan det være formålstjenlig at kontrollutvalget innhenter informasjon om hvordan status på tilpasningen er i Bergen kirkelige fellesråd.

Utvalget kan f.eks. be kirkevergen svare på disse 7 spørsmålene:

1. Er det pekt ut noen som jobber med ny personvernlov?
2. Er det laget protokoll som viser hva som er samlet inn av personopplysninger?
3. Er det inngått databehandleravtaler, og er disse oppdatert?
4. Er det opprettet personvernombud/rådgiver?
5. Er personvernerklæringen oppdatert?
6. Er det innebygd personvern i fellesrådet sine datasystemer?
7. Er det vurdert å få vennligsinne hackere til å teste datasystemer?

Konklusjon:

På bakgrunn av det som går frem over blir det anbefalt at kontrollutvalget ber om at kirkevergen til neste møte svarer skriftlig på spørsmålene som går frem under drøftingspunktet over. Videre blir det anbefalt at kirkevergen kommer i neste møte for å orientere muntlig i tillegg om saken.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget ber kirkevergen til møte 08.05.2018 svare skriftlig på de 7 spørsmålene som går frem under drøftingspunktet over når det gjelder status i arbeidet med tilpassing til ny personvernlov. Det skriftlige svaret bes levert sekretariatet innen 17.04.2018.
2. I tillegg ber kontrollutvalget kirkevergen om å komme i møte 08.05.2018 for å orientere muntlig om saken.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

- 1 Punktlister-til-ny-forordning_web

Hva blir nytt?

1

Alle norske virksomheter får nye plikter

Alle virksomheter må sette seg inn i den nye lovgivningen og finne ut hvilke nye plikter som gjelder dem. Ledelsen må sørge for å få på plass rutiner for å overholde de nye pliktene. Alle ansatte må følge de nye rutinene når reglene trer i kraft.

2

Alle skal ha en forståelig personvern-erklæring

Informasjon om hvordan din virksomhet behandler personopplysninger skal være lett tilgjengelig og skrevet på en forståelig måte. Det nye lovverket stiller strengere krav til informasjonens form og innhold enn dagens lovgivning. All informasjon som gis til barn, skal tilpasses barnas forståelsesnivå.

3

Alle skal vurdere risiko og personvernkonsekvenser

Dersom et tiltak utgjør en stor risiko for personvernet, må virksomheten også utrede hvilke personvernkonsekvenser det kan ha. Hvis utredningen viser at risikoen er stor og dere selv ikke kan redusere den, skal Datatilsynet involveres i forhåndsdrøftelser.

4

Alle skal bygge personvern inn i nye løsninger

De nye reglene stiller krav til at nye tiltak og systemer skal utarbeides på en mest mulig personvernvennlig måte. Dette kalles innebygd personvern. Den mest personvernvennlige innstillingen skal være standard i alle systemer.

5

Mange virksomheter må opprette personvernombud

Alle offentlige og mange private virksomheter skal opprette personvernombud. Et personvernombud er virksomhetens personverneksper, og et bindeledd mellom ledelsen, de registrerte og Datatilsynet. Ombudet kan være en ansatt eller en profesjonell tredjepart.

6

Reglene gjelder også virksomheter utenfor Europa

Virksomheter som holder til utenfor

Europa må også følge forordningen, dersom de tilbyr varer eller tjenester til borgere i et EU- eller EØS-land. Dette gjelder også om de ikke direkte tilbyr tjenester, men kartlegger adferden til europeiske borgere på nett. De som er etablert i flere land i Europa, skal bare trenge å snakke med personvernmyndighetene i det landet der de har sitt europeiske hovedkvarter.

7

Alle databehandlere får nye plikter

Databehandlere er virksomheter som behandler personopplysninger på oppdrag fra den ansvarlige virksomheten. Ofte er det snakk om leverandører av IT-tjenester. De nye reglene pålegger databehandlere å ha rutiner for innsamling og bruk av personopplysninger. Databehandlere skal også si ifra til oppdragsgiveren sin hvis de får instruksjoner som er i strid med loven. Oppdragsgiver skal også godkjenne databehandlerens underleverandører. Databehandlere kan også bli holdt økonomisk ansvarlig sammen med oppdragsgiver.

8

Alle bør samarbeide i egne nettverk og følge bransjenormer

De nye reglene oppmuntrer til sektorvis utforming av retningslinjer og bransjenormer. Om dere følger bransjenormer, vil dere ha de viktigste rutinene på plass. Datatilsynet skal godkjenne bransjenormene.

9

Alle får nye krav til avvikshåndtering

Reglene for håndtering av sikkerhetsbrudd blir strengere. Forordningen stiller krav til når det skal varsles, hva varselet skal inneholde og hvem som skal varsles. Kort sagt skal man si fra raskere og oftere enn man gjør i dag.

10

Alle må kunne oppfylle borgernes nye rettigheter

Den enkeltes rett til å kreve at hans eller hennes personopplysninger slettes blir styrket. Dette kalles «retten til å bli glemt». Norske og europeiske borgere vil blant annet kunne kreve å ta med seg personopplysningene sine fra en leverandør til en annen i et vanlig brukt filformat. Dette kalles «dataportabilitet». De kan også motsette seg profilering. Alle henvendelser fra borgere skal besvares innen en måned.

Hva bør dere gjøre nå?

1

Ha oversikt over hvilke personopplysninger dere behandler

Alle virksomheter som samler inn eller bruker personopplysninger skal ha oversikt over hvilke personopplysninger det er snakk om, hvor de kommer fra og hva som er det rettslige grunnlaget for behandlingen. Sørg for å ha en slik oversikt. Det er et krav som gjelder også etter dagens lov.

2

Sørg for å oppfylle dagens lovkrav

Overgangen til de nye reglene blir lettere om dere etterlever kravene i personopplysningsloven, som gjelder i Norge i dag. Har dere gode rutiner for internkontroll som fungerer etter hensikten og er kjent i organisasjonen, er det lettere å få oversikt over hva dere må endre.

3

Sett dere inn i det nye regelverket

Dere finner forordningsteksten på Datatilsynets nettsider. Der fyller vi også på med artikler om de nye reglene etter hvert som vi utarbeider dem.

4

Lag rutiner for å følge de nye reglene

Gå gjennom rutinene dere har for behandling av personopplysninger. Oppdater dem etter nytt regelverk der det trengs. Dokumenter de nye rutinene, og legg en plan for nødvendige endringer. Er systemene deres laget for å ivareta kravet til innebygd personvern, dataportabilitet og personvern som standardinnstilling? Klarer dere å fange opp og besvare henvendelser fra borgerne innen én måned? Endringer i systemer og rutiner tar tid. Begynn allerede nå!

datatilsynet.no/forordning

Arkivsak: 216
Arkivnr: 2017/82-7
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	6/18	20.02.2018

BDO presenterer interimisrevisjonsrapport for 2017

Bakgrunn for saken:

Det er ønskelig for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd at aktiviteten i utvalget bør være tilsvarende det man har i et kontrollutvalg i en norsk kommune. Dette inkluderer også at revisor presenterer resultatet av interimisrevisjonen for 2017.

Vi viser til vedtatte Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd. Der står bl.a. dette i § 2:

«Kontrollutvalget skal påse at BKF's regnskaper blir revidert på en betryggende måte.»

Det blir også vist til Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke § 6 om revisjon.

Videre legger vi til grunn at kontrollutvalget har ansvar for å se etter at BKF har en forsvarlig revisjonsordning, jf. forskrift om kontrollutvalg § 4, der det bl.a. står:

«Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale eller fylkeskommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret eller fylkestinget, herunder påse at kommunen eller fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning.»

Drøfting:

I møte i kontrollutvalget 31.10.2017 orienterte BDO om sin revisjonsplan og om regnskapsrevisjonen så langt i 2017. I dette møtet skal de presentere oppsummeringen av dette arbeidet. Presentasjonen av denne oppsummeringen, vil på samme måte som presentasjon av revisjonsplanen, være et ledd i å se til at BKF sine regnskaper blir revidert på en betryggende måte og at BKF har en forsvarlig revisjonsordning.

På bakgrunn av det som kommer frem i presentasjonen bør kontrollutvalget, slik sekretariatet ser det, få anledning til å komme med forslag til fokusområder i årsoppgjørrevisjonen som skal gjennomføres fremover, dersom de ønsker det, selv om det er revisjonen som avgjør hva de skal se på. Oppsummeringen ligger ved.

Konklusjon:

Dersom det ikke kommer frem noe spesielt i møtet blir det anbefalt at kontrollutvalget tar oppsummeringen etter interimrevisjonen for 2017 fra BDO til orientering.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar oppsummering etter interimrevisjon 2017 fra BDO til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

1 Interimsrevisjon 2017 – Bergen Kirkelige fellesråd Desember 2017

INTERIMSREVISJON 2017 – BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

SOLVEIG BØ DALSTØ
DESEMBER 2017

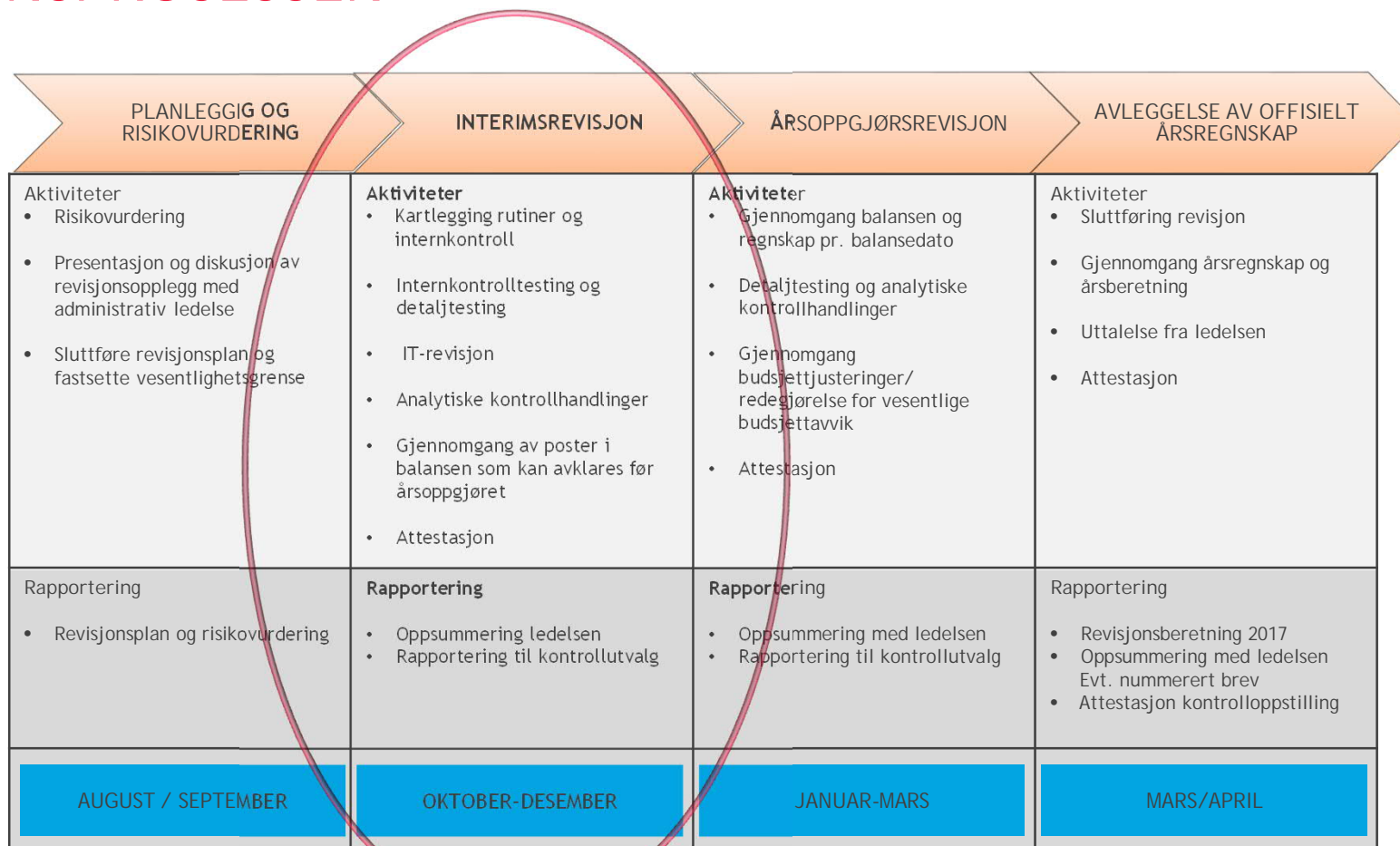
Alt innhold, inkludert, men ikke begrenset til metoder og analyser i denne presentasjonen tilhører BDO AS eller BDO Advokater AS, og skal ikke kopieres eller videredistribueres uten vårt skriftlige samtykke.

Side 1

BDO

REVISJONSPROSESSEN

- OVERSIKT

RISIKOVURDERING FØR ÅRETS REVISJON

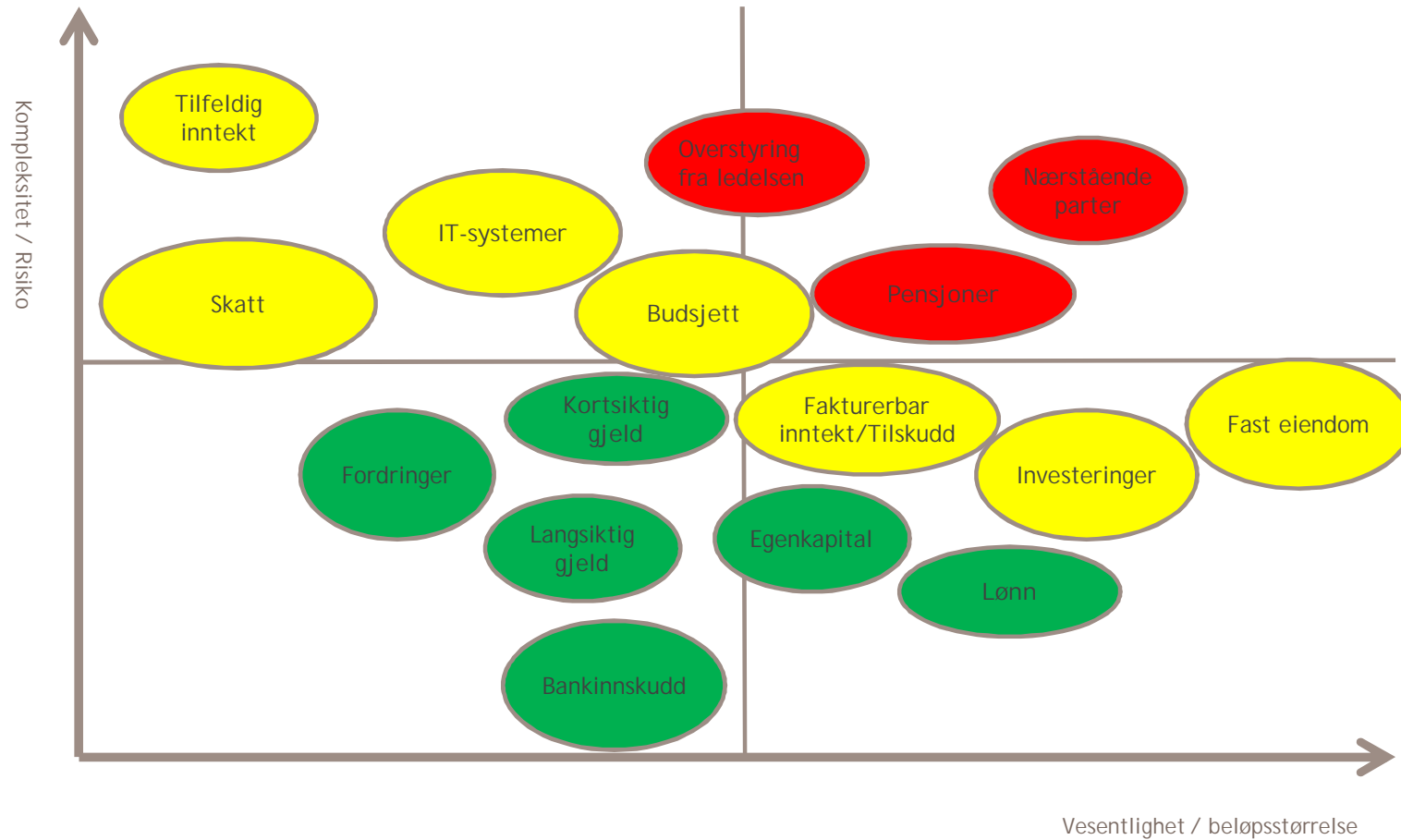

Side 3

REVISJONSOPPLEGG - RISIKOFORSTÅELSE

RISIKO FOR FEIL I FINANSIELL RAPPORTERING

OPPSUMMERING AV GJENNOMFØRT INTERIMSREVISJON 2017

Side Side 5

OPPSUMMERING AV GJENNOMFØRT INTERIMSREVISJON 2017

- ▶ Virksomhetsstyring - styrende prosesser:
  - Kartlegging rutiner og internkontroll
  - IT-revisjon
- ▶ Forretningsprosesser - risiko og internkontroll
  - Internkontrolltesting og detaljtesting
- ▶ Finansiell rapportering
  - Detaljtesting
  - Analytiske kontrollhandlinger
  - Attestasjoner:
    - Gjennomført attestasjon av mva-kompensasjon for termin 1-5
    - Gjennomført attestasjon av rentekompensasjon for 3 søknader

VIRKSOMHETSSTYRING – STYRENDE PROSESSER

Utført handling/kontroll	Kommentar
Kartlegging rutiner og internkontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Revisor vurderer intern kontroll i forbindelse med revisjonen • Formålet er å vurdere risikoen for feil i regnskapet • Formålet er ikke å gi noen uttalelse om den interne kontrollen • Alle svakheter i den interne kontrollen er ikke nødvendigvis avdekket <p>Generelt inntrykk av at virksomheten har etablert hensiktsmessige rutiner og kontroller. Rutinene kunne nok vært mer formalisert i form av skriftlige beskrivelser. Overvåkning av sentrale prosesser gjøres regelmessig av ledelsen.</p>
IT-revisjon	Vi har opparbeidet en forståelse av fellestrådet rutiner knyttet til IT som er relevant for revisjon og har utarbeidet vår revisjonsstrategi basert på dette. Vi har ikke testet effektiviteten av fellestrådet rutiner knyttet til IT.

FORRETNINGSPROSESSER OG FINANSIELL RAPPORTERING

INTERNKONTROLLTESTING, DETALJTESTING OG ANALYTISKE KONTROLLHANDLINGER

Utført handling/kontroll	Kommentar
Direkte verifikasjon av tilskudd	Vi har verifisert vesentlige tilskudd pr 30.8. Samtlige fremstår å være korrekt inntektsført.
Detaljkontroller på utvalgte inntektsarter	Vi har utført detaljkontroller på feste- og fornyelsesavgift, leieinntekter og andre tilfeldige inntektstyper. Ingen bemerkninger til inntektsføring.
Utgiftskontroll ved attestasjon av oppgave for kompensasjon av merverdiavgift og attestasjon av søknader om rentekompensasjon	Vi har på stikkprøvebasis kontrollert fellesrådets utgifter i drifts- og investeringsregnskapet, samt attestert på oppgave om mva-kompensasjon for termin 1-5 og søknad om 3 rentekompensasjoner. Ingen bemerkninger til utgiftsføring.
Detaljkontroller og analytiske kontrollhandlinger knyttet til lønn	Vi har gjennomgått lønnsrutinene og på stikkprøvebasis kontrollert lønnsutgiftene til enkeltpersoner, samt analysert totale lønnsutgifter. Ingen bemerkninger til bokførte lønnsutgifter
Test av korrekte grunnlagsdata til pensjon	Vi har gjennomgått og kontrollert rutinene for innmelding av grunnlagsdata til pensjonskassen. Ingen bemerkninger til innleggelse av grunnlagsdata.

SAMMENDRAG OG KONKLUSJON REVISORS RAPPORTERING

Område	Totalvurdering
Virksomhetsstyring - styrende prosesser	●
Forretningsprosesser - risiko og internkontroll	●
Finansiell rapportering	●

KONKLUSJON:

Pr. dags dato er vi ikke kjent med forhold som tilsier at vi vil utstede nummererte brev eller en revisjonsberetning med forbehold eller presisering.

Arkivsak: 151
Arkivnr: 2017/76-8
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	7/18	20.02.2018

Vedtatt budsjett for kontrollutvalget for 2018 - Konsekvenser

Bakgrunn for saken:

Fellesrådet behandlet sak 64/17 Bergen kirkelige fellesråd – Budsjett 2018 i møte 20.12.2017. I saken går det frem bl.a. dette når det gjelder budsjett til kontrollutvalget for 2018:

«Kontrollutvalget legger i sitt budsjettforslag opp til en total utgiftsramme på kr 1.245.000 (se vedlagte budsjettforslag fra kontrollutvalget). Arbeidsutvalgets innstiller på at denne rammen reduseres til kr 800.000). Kirkevergens budsjettforslag har innarbeidet Arbeidsutvalgets innstilling.

Utgifter til revisjon er tatt inn i budsjettet kr 570.500. I kontrollutvalgets budsjettforslag er denne posten kr 915.000.

Av resterende budsjetttramme (ca 2,5 millioner kroner) går det ca 1,5 millioner kroner til «faste» forpliktelse som medlemskontingent til KA, avtale med Kopinor og Tono (felles for BKF og menighetene), gudstjenesteannonsering i Bergens Tidende, yrkesskadeforsikring, sekreteriat for kontrollutvalget mv.»

Drøfting:

På bakgrunn av dette tok leder i kontrollutvalget kontakt med sekretariatet for å drøfte hvilke konsekvenser denne budsjettreduksjonen vil få for aktiviteten i kontrollutvalget i BKF i 2018. Før det går an å konkludere på det ble vi enig om å få avklart en del spørsmål som pr. nå synes uklare.

Sekretariatet sendte derfor følgende e-post til leder i BKF 05.01.2018:

«Vi viser til e-post utveksling mellom leder i BKF, Lars Kristian Stendahl Gjervik, og leder i kontrollutvalget i BKF, Karl Johan Hallaråker, 22.12.2017 angående budsjett for kontrollutvalget for 2018.

Sekretariatet har hatt et møte med Hallaråker om saken og vi er enige om å få avklart følgende spørsmål for å kunne få vurdert hvilke konsekvenser det vil få for kontrollutvalgets aktivitet at forslag til budsjett er blitt beskåret med kr. 445.000, jf. sak 64/17 i møte i fellesrådet 20.12.17:

1. Er vedtatt budsjett til kontrollutvalget på kr. 800.000 å betrakte som et rammebudsjett?
2. I budsjettsaken til fellesrådet på side 59 står det bl.a. «Utgifter til revisjon er tatt inn i budsjettet med kr. 570.500.» Det betyr, slik vi leser dette, at det vil være igjen ca. kr. 230.000 til andre kostnader kontrollutvalget har. Dette vil etter vår oppfatning ikke dekke alle kostnader til f.eks. møtegodtgjørelse, sekretariat, konkurranseutsetting av revisjon mv.
  - Hva inneholder beløpet på kr. 570.500 og hvordan er man kommet frem til beløpet?
3. Vi antar at revisjonskostnadene til menighetene og Bønes menighetsbarnehage ikke er inkludert i kontrollutvalget sitt vedtatte budsjett?
4. På side 59 i budsjettsaken står det også dette: «Av resterende budsjetttramme (ca 2,5 millioner kroner) går det ca 1,5 millioner kroner til «faste» forpliktelse som medlemskontingent til KA, avtale med Kopinor og Tono (felles for BKF og menighetene), gudstjenesteannonsering i Bergens Tidende, yrkesskadeforsikring, sekretariat for kontrollutvalget mv.»
  - Betyr det at kostnader til sekretariat for kontrollutvalget blir belastet ett annet budsjett enn kontrollutvalgets?
  - Hvor stor budsjettsum dreier det seg i såfall om?»

Sekretariatet mottok bl.a. slikt svar fra leder i BKF 2.01.2018:

1. Ja, det er å anse som et rammebudsjett på 800 000,- dog med to poster; møtehonorar ca. 33 000,- og kjøp av varer og tjenester ca. 770 000,- kontrollutvalget står ikke fritt til å flytte penger mellom disse postene.
2. se pkt. 1.
3. Alle revisjonsutgifter ligger inne i samme ramme i dag, dette videreføres. Det betyr at revisjon til menighetene og Bønes barnehage ligger inne i rammen.
4. Alle kostnader ligger inne i rammen på 800 000,- inkl. sekretariat.

Etter at avtale er inngått med revisjonsfirma vil man se hvor mye man har til rådighet til de andre postene. Slik jeg har forstått det tidligere var også utgiftsposten til sekretariat noe dynamisk og at fellesrådet ble forespeilet inntil kr 180 000,-.

Håper at dette svarer på alle spørsmål og at rammen er til å leve med, selv om jeg er svært så klar over at det hadde vært ønskelig med mere penger.

Gi meg en lyd om det trengs ytterligere presisering.»

På bakgrunn av det som går frem over bør kontrollutvalget ta informasjonen om vedtatt budsjett foreløpig til orientering. Saken kan tas opp til ny vurdering i møte som er planlagt til 11.09.2018. Da vil det endelige resultatet av den pågående konkurranseutsettingen av revisjonstjenestene være klar og man har klarhet i hvor store kostandene til revisjon vil bli. I det samme møtet skal kontrollutvalget også lage forslag til budsjett for 2019.

Konklusjon:

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget tar informasjonen om resultatet av vedtatt budsjett for kontrollutvalget for 2018 foreløpig til orientering. Videre anbefales det at saken vurderes på nytt i forbindelse med at kontrollutvalget skal behandle sak om forslag til budsjett for 2019 i møte 11.09.2018.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar informasjonen om resultatet av vedtatt budsjett for kontrollutvalget for 2018 foreløpig til orientering.
2. Kontrollutvalget tar saken opp til ny vurdering i forbindelse med at behandle sak om forslag til budsjett for 2019 i møte 11.09.2018.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Arkivsak: 217
Arkivnr: 2017/91-2
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling**Saksgang**

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	8/18	20.02.2018

Vedtatt årsplan for kontrollutvalget for 2018 - Gjennomføring Bakgrunn for saken:

I sak 18/17 Årsplan for kontrollutvalget i Bergen kirkelig fellesråd for 2018 i møte 31.10.2017 vedtok kontrollutvalget i BKF slik årsplan:

Nr.	Tekst	Kontrollutvalget	Fellesrådet
1.	Evaluering av innkomne tilbud på kjøp av revisjonstjenester	Februar	
2.	Årsmelding for kontrollutvalget for 2017	Mars	25.04.2018
3.	Innstilling på valg av revisor for BKF	Mars	25.04.2018
4.	Årsregnskap for BKF for 2017 – Uttalelse fra kontrollutvalget <ul style="list-style-type: none"> Revisjonsberetning og årsoppgjørsvbrev fra revisor	Mai	13.06.2018
5.	Bestilling av prosjektplan for forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll <ul style="list-style-type: none"> Personalavdelingen og relasjonen mellom Kirkevergen og menighetene. BKFs håndtering av gjennomføringen av "Akasiasaken" når den ansees ferdigstilt. Kontroll av fullmakter til AAU og Kirkevergen, og hvordan fullmaktene blir praktisert.	Mai	
6.	Behandling av forslag til prosjektplan for forvaltningsrevisjon	September	
7.	Revisor legger frem uavhengighetserklæring	September	
8.	Revisor presenterer revisjonsplan for regnskapsrevisjonen for 2018	September	

9.	Budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet i BKF for 2019	September	
10.	Møteplan for kontrollutvalget for 2019	November	
11.	Årsplan for kontrollutvalget for 2019	November	
12.	Revisor presenterer interimisrevisjonsrapport for 2018	November	
13.	Andre saker som kan oppstå som kontrollutvalget finner ut trenger utvalgets fokus, og saker oversendt fra Fellesrådet.		

I saksfremstillingen til denne saken ble det også gjort oppmerksom på at hvor mye av årsplanen som kan bli realisert i løpet av 2018, vil avhenge av om kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2018 blir vedtatt av Fellesrådet.

Drøfting:

Som det går frem av annen sak til dette møtet ble budsjettforslag for kontrollutvalget 2018 beskåret med kr. 445.000 tilsvarende ca. 36%. Dette får selvsagt konsekvenser for noen av de planlagte aktivitetene i kontrollutvalget i år, i første rekke gjelder dette punkt 5, bestilling av forvaltningsrevisjon. De andre punktene i årsplanen vil trolig kunne gjennomføres selv om budsjettet er blitt beskåret. Resultatet av den pågående konkurransen på kjøp av revisjonstjenester for BKF vil ikke være klar før i løpet av juni i år. Først da vil det være klart hvilke konsekvenser dette vil få for eventuell oppstart av forvaltningsrevisjon i 2018.

Slik sekretariatet ser det kan kontrollutvalget likevel gjennomføre noen aktiviteter opp mot de temaene for forvaltningsrevisjon som ligger i årsplanen. Det første utvalget kan gjøre er å velge ut det temaet som man mener det er viktigst å få belyst. Når det er gjort kan kontrollutvalget selv utarbeide noen spørsmål relatert til det aktuelle temaet som man ønsker å få besvart. Disse spørsmålene kan man be kirkevergen svare skriftlig på. I tillegg kan man invitere kirkevergen inn i møte for å presenterer sitt svar på spørsmålene, komme med utdypende kommentarer og eventuelt svare på oppfølgingsspørsmål fra kontrollutvalget.

Denne måten å gjøre det på kan ikke betraktes som en forvaltningsrevisjon fordi det er bare revisor som har kompetanse til å gjennomføre slike. Man har likevel forhåpentligvis satt i gang en positiv forbedringsprosess på det aktuelle området i BKF. Siden denne måten å gjøre kontroll på ikke er en formell forvaltningsrevisjon vil det være mest naturlig at det rapporteres på slike aktiviteter i årsmeldingen for kontrollutvalget.

Konklusjon:

Det blir anbefalt at kontrollutvalget drøfter seg frem til hvilket av de tre forvaltningsrevisjonsprosjektene som ligger i punkt 5 i planen man ønsker å få vite mer om for deretter å utarbeide noen spørsmål relatert til temaet som man ønsker at kirkevergen skal svare på skriftlig. I tillegg bør kontrollutvalget be kirkevergen om å komme i f.eks. møte 08.05.2018 for å presenterer sitt svar på spørsmålene, komme med utdypende kommentarer og eventuelt svare på oppfølgingsspørsmål fra kontrollutvalget.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget ber om at kirkevergen svarer skriftlig på følgende spørsmål relatert til .....
  - a)
2. Det skriftlige svaret blir sendt sekretariatet innen 17.04.2018.
3. Kontrollutvalget ber om at kirkevergen kommer i møte 08.05.2018 for å presenterer sitt svar på spørsmålene, komme med utdypende kommentarer og eventuelt svare på oppfølgingsspørsmål fra kontrollutvalget.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

PS 9/18 Referatsaker

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

BKF - Eiermelding

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
63/17	Bergen kirkelige fellesråd	20.12.2017

Saksansv : Vilkensen, Asbjørn
Saksbeh.: Vilkensen, Asbjørn

Arkiv: KA - 011.0 Arkivsaknr: 17/296

Bakgrunn:

Fellesrådets leder, Lars Kristian Stendahl Gjervik, har i tett dialog med advokatfirmaet Ernst&Young og kirkevergen utarbeidet vedlagte forslag til Eiermelding for Bergen kirkelige fellesråd. Eiermeldingen har vært til behandling to ganger i AU. Ledergruppen har underveis i arbeidet gitt innspill til meldingen. Styreleder for Akasia AS har også gitt sine kommentarer og signaliserer bl.a. at meldingen har satt realistiske mål for avkastning og utbytte. Ernst&Young har bidratt i drøftingen av de juridiske aspektene i tillegg til å gi innspill til hele Eiermeldingen.

Det er ingen formelle formkrav til en Eiermelding. I arbeidet med dokumentet har man primært hatt fokus på de politiske signalene som uttrykkes gjennom meldingen, og dernest på disposisjon og redaksjonelle forhold.

Eiermeldingen tilstreber å

- a. tydeliggjøre Eierstrategier for selskap som Bergen kirkelige fellesråd direkte eller indirekte har Eierinteresser i
- b. være styrende for selskapene og for Eier når konkrete valg og avgjørelser skal tas
- c. bevisstgjøre og opplyse folkevalgte i fellesrådet slik at man bedre kan ivareta Eierskapet og ansvaret man har som Eier
- d. gi våre samarbeidspartnere både i kommune, kirke og andre, innsyn i fellesrådets Eierskap

Kirkevergens forslag til vedtak:

Fremlagte forslag til Eiermelding godkjennes som Eiermelding for Bergen kirkelige fellesråd

KIRKEVERGEN I BERGEN 11.12.2017

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Vilkenen, Asbjørn
kirkeverge

Vedlegg:

Dok.dato

12.12.2017

Tittel

Eiermelding BKF des 2017 til FR

EIERMELDING BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Akasia AS

Kirkepartner AS

11.12.2017

I denne meldingen redegjør Bergen kirkelige fellesråd (BKF) for sine eierskap i Akasia AS og Kirkepartner AS. Her finner du en oversikt over alle selskap som BKF har eierskap i, samt informasjon om hvorfor BKF eier aksjeselskap, hvordan BKF skal opptre som eier, og hvilke mål og forventninger BKF har til selskapene.

Innhold

1. INNLEDNING.....	2
1.1 Sammen drag	3
1.1.1 Oversikt over BKF s eierinteresser	3
1.1.2 Drift og eierskap i samsvar med lov	4
1.1.3 Kommunal støtte og offentlige tilskudd til BKF.....	4
1.1.4 Forholdet til menighetene	5
1.1.5 Dagens forvaltning av eierskapene	5
1.1.6 BKF administrasjonens oppgaver	5
1.1.7 Fremtidens eierskap.....	5
1.1.8 Styresammensetning og mandat	5
1.1.9 Samfunnsansvar og utvikling.....	5
2 HVORFOR SKAL BKF EIE	6
2.1 Kirkepolitiske og samfunnsmessige begrunnelser for eierskap	6
2.2 Akasia AS (konsern)	7
2.3 Kirkepartner AS og Kirkepartner IKT AS.....	8
3 HVORDAN SKAL BKF UTØVE EIERSKAPET	9
3.1 Hva kjennetegner gode eiere ?.....	10
3.2 Samfunnsansvar og verdiskaping.....	10
3.3 Ressursbruk og kompetanseutnyttelse.....	10
3.4 Styresammensetning.....	10
3.5.1 Akasia AS.....	11
3.5 Styrets arbeid	11
3.6 Prinsipper for god eierstyring.....	12
3.7 Eierdialog.....	16
3.8 Kontrollfunksjoner	16
4 GJENNOMGANG AV BKF SINE EIERINTERESSER	17
4.1 Akasia AS.....	17
4.2 Akasia Kirke og Gravplass AS (AKG).....	18
4.3 Akasia Barnehage AS.....	19
4.4 Akasia Eiendom AS	20
4.5 Akasia Eiendomsforvaltning AS	21
4.6 Akasia Regnskap AS.....	22
4.7 Kirkepartner AS	23
4.8 Kirkepartner IKT AS	25
4.9 Avkastningsmål og utbyttepolitikk.....	27
5 RISIKO, RAPPORTERING OG OMDØMME.....	28
6 VEDLEGG	28
Vedtekter for Akasia AS og Kirkepartner AS.....	28
Styreinstruks for Akasia AS og Kirkepartner AS.....	28
Aksjonæravtale Kirkepartner AS	28
Instruks for valgkomite – Akasia AS.....	28
Oversikt over styremedlemmer i alle selskapene	28

1. INNLEDNING

Hensikten med denne eiermeldingen kan oppsummeres i følgende punkter:

Eiermeldingen skal -

- I. tydeliggjøre eierstrategier for selskap som Bergen kirkelige fellesråd (BKF) direkte eller indirekte har eierinteresser i.
- II. være styrende for selskapene og for eier når konkrete valg og avgjørelser skal tas.
- III. være et grunnlag for å bevisstgjøre og opplyse folkevalgte i fellesrådet, slik at man bedre kan ivareta eierskapet og ansvaret man har som eier.
- IV. være et dokument som gir våre samarbeidspartnere både i kommune, kirke og andre, innsyn i fellesrådets eierskap.

Ved siden av å fremme arbeidet i menighetene har et av Bergen kirkelig fellesråds viktigste fokusområder de siste årene vært å løfte kvaliteten og effektiviteten på forvaltningen av områdene kirkebygg og gravplass, regnskapstjenester og administrative tjenester, samt hindre nedleggelse av menighetsbarnehager.

Det har vært og er et mål, å bruke midler som kirken har til rådighet på en mest mulig effektiv måte samtidig som kvaliteten økes.

For å oppnå dette har fellesrådet gjennomført ulike tiltak som for eksempel;

- Omorganisering i 2012, der virksomheten i Akasia ble organisert som eget underselskap, prostikontorene ble lagt ned og kirkevergen etablerte sentral ledergruppe og administrasjon med felles fokus på helhetlig ledelse av alle menighetene.
- Opprettelse av administrasjonslederstillinger med personalansvar ute i hver menighet
- Opprettelse av et felles kirketorg som betjener alle menighetene
- Etableringen av Akasia AS som konsern, med datterselskap.

Med ansvar for å forvalte eierskapet i Akasia AS kom også behovet for en eiermelding der eierskapets mange forhold blir belyst.

Kirkevergen har gjennomført en prosess i samarbeid med menighetsrådene og kommet fram til at BKF's tre kjerneverdier er; *åpen, frimodig og troverdig*. Dette er verdier som vil ligge til grunn i BKF's oppfølging av sine eierskap.

Det er med stolthet og tro på selskapenes framtid, vi nå legger fram BKF sin første eiermelding. BKF skal opptre som en langsiktig, forutsigbar og kompetent eier, og ta beslutninger som er til det beste for kirken i Bergen.

Lars Kristian Stendahl Gjervik

Ørjebekk 11. Desember 2017

Leder Bergen kirkelige fellesråd

1.1 Sammendrag

Eierskap og måten eierskapet utøves på kan være av stor betydning for selskapers verdiskapning. Hva som er en egnet og god eierstyring varierer med utvikling i marked og teknologi, virksomhetens karakter og særtrekk, og eiernes forutsetninger og holdninger til risiko.

Hypigere endringer i samfunnet og i næringslivet øker betydningen av virksomheters evne til omstilling og innovasjon. Det stilles oftere enn før større krav til at virksomheters ledelse må ta store og viktige beslutninger på kort tid. God eierstyring og selskapsledelse sammen med retningslinjer for styre og ledelse i hvert selskap vil alltid være nyttige verktøy.

Det er få kirkelige fellesråd som har eierinteresser i så store aksjeselskap som Akasia AS. I tillegg til selskapet Kirkepartner AS, som mange i kirken eier en del av, kjenner vi ikke til at andre kirkelige fellesråd har organisert virksomheten slik vi i Bergen har gjort det.

Det er sannsynlig at kirken i fremtiden må finansiere mer av sin egen virksomhet selv. Derfor mener vi at kirken aktivt bør jobbe for å få flere finansielle ben å stå på. Vi mener at vi ved å etablere Akasia AS tar ansvar, er pionerer og legger til rette for at kirken kan skaffe noen flere egne inntekter. Vi har stor tro på at denne organiseringen vil bidra til at offentlige midler blir brukt på en effektiv måte, at kvaliteten på det som leveres vil øke og at den kommersielle delen av selskapet vil generere noen inntekter til kirken.

1.1.1 Oversikt over BKF's eierinteresser

Pr. 20.12.2017 har Bergen kirkelige fellesråd følgende eierskap.

Selskap	Eierandel
Kirkepartner AS (morselskap, direkte eier)	0,12 %
Kirkepartner IKT AS (driftsselskap, egenregi, indirekte eier)	0,012%
Akasia AS (morselskap, direkte eier)	100 %
Akasia Barnehage AS (driftsselskap, indirekte eier)	100 %
Akasia Eiendomsforvaltning AS (driftsselskap, indirekte eier)	100 %
Akasia Eiendom AS (driftsselskap, indirekte eier)	100 %
Akasia Regnskap AS (driftsselskap, indirekte eier)	100 %
Akasia Kirke og Gravplass AS (driftsselskap, egenregi, indirekte eier)	100 %

1.1.2 Drift og eierskap i samsvar med lov

Bergen kirkelige fellesråd eier de nevnte selskap på vegne av soknene i Bergen i tråd med Lov om Den norske kirke av 1996 (kirkeoven) § 14.

Deler av de plikter som ligger hos BKF innebærer at BKF må besørge vedlikehold av soknens kirkebygg og gravplasser. I utførelsen av disse oppgavene kan man henvende seg til aktører i markedet eller, slik som BKF har valgt, utføre det ved intern tjenesteytelse (såkalt egenregi) i tråd med anskaffelsesloven og - forskriften.

Akasia AS har i dag et egenregiselskap som ikke er utsatt for konkurranse (Akasia kirke og gravplass AS AKG AS), samt kommersielle selskap som er i overlappede marked (Akasia eiendomsforvaltning AS og Akasia regnskap AS). For å sikre at den konkurransemessige delen ikke subsidieres av offentlige midler, er det viktig at det er et tilstrekkelig og klart skille mellom selskapene. Det er for eksempel ikke lov for det kommersielle selskapet å benytte egenregiselskapets administrative støttefunksjoner og/eller utstyr uten at det betales for tjenestene. Organiseringen av den konkurranseutsatte virksomheten bør derfor så langt som mulig være ledelsesmessig, personalmessig og fysisk, atskilt fra egenregivirksomheten. Det må som et minimum føres separate regnskaper, med korrekt allokering av inntekter og utgifter i selskapet, for å unngå kryssubsidiering.

Til Akasia AS sitt styre skal det rapporteres for hvert selskap separat.

BKF ser det som avgjørende at selskapet er etterrettelig og transparent på disse områdene.

Ifølge utredningen til advokatfirmaet Wikborg Rein fra 31. august 2016 er dette likevel ikke til hinder for samlokalisering og felles fagmiljø. Men, dette krever høy bevissthet og etterrettelighet, samt gode rutiner som ivaretar forskrift om egenregi.

1.1.3 Kommunal støtte og offentlige tilskudd til BKF

BKF har i dag (2017) følgende hovedinntektskilder:

DRIFT

Bergen kommune	1 51 millioner kroner
Stat	22 millioner kroner
Egen finansiering	19 millioner kroner

INVESTERING

Bergen kommune	69 millioner kroner
Total sum:	261 millioner kroner

1.1.4 Forholdet til menighetene

BKF er sammen med menighetsrådet ett av to organer som opptrer på vegne av (rettssubjektet) soknet. Kirke-loven definerer hvilke områder menighetsråd og fellesråd har ansvar for. Kirke-loven § 14 gir en positiv avgrensning for fellesrådets oppgaver, mens menighetsrådet har en negativ avgrensning, som betyr at det er menighetsrådet som opptrer på vegne av soknet om ikke annet er definert i § 14 eller at menighetsrådene har blitt enige om det. Jf. § 14 siste ledd.

1.1.5 Dagens forvaltning av eierskapene

BKF opptrer på vegne av soknene som eier av Akasia AS. På samme vis som BKF er eier av kirkebyggene på vegne av soknene i Bergen, er BKF eier av Akasia AS. Selskapet har ikke andre eiere enn BKF. BKF er generalforsamling i selskapet og utøver sitt eierskap gjennom generalforsamlingen.

1.1.6 BKF administrasjonens oppgaver

Kirkevergen eller den kirkevergen peker på, har én plass i styret. Det er generalforsamlingen som velger styre til Akasia AS. I tillegg er det naturlig at kirkevergen i samarbeid med Bergen kirkelige fellesråds folkevalgte leder er delaktig i eierdialogen. (jf. 3.7 s. 17 Eierdialog). Ut over dette har ikke BKF administrasjonen noen oppgaver som eier i forhold til selskapene.

1.1.7 Fremtidens eierskap

BKF er opptatt av å være en langsiktig, aktiv og forutsigbar eier. Gjennom vårt eierskap ønsker vi å bidra til verdiskaping og høy kvalitet på det som leveres av tjenester fra selskapene.

1.1.8 Styresammensetning og mandat

Den kanskje viktigste oppgaven for BKF som eier er å velge gode styrever til å forvalte selskapene. En viktig oppgave for styret er å utarbeide klare mål og strategier for selskapet innenfor rammene i selskapets vedtekter.

Bergen kirkelige fellesråd er opptatt av at selskapene ledes av egnede personer og at de styrer etter mål som samsvarer med eiers mål, at selskapene har egnet strategi og hensiktsmessige beslutningsstrukturer og insentiver, at ledelsen disponerer kapitalen formålstjenlig, at driften er bærekraftig og at eiere og allmenheten får godt innsyn i selskapenes virksomhet.

1.1.9 Samfunnsansvar og utvikling

BKF skal uttrykke forventninger til selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvaret i blant annet eiermelding og de selskapsspesifikke eierstrategiene. Samfunnsansvar skal videre være et sentralt tema i eierdialogen med selskapene.

Styret og den daglige ledelsen har ansvaret for å integrere samfunnsansvar i forretningsdriften. BKF sine representanter i eierorganene skal også arbeide for at selskapene hensyntar samfunnsansvar i forretningsdriften.

BKF forventer at selskapene integrerer etiske, miljømessige og sosiale hensyn i tråd med eller utover gjeldende lovkrav.

2 HVORFOR SKAL BKF EIE

2.1 Kirkepolitiske og samfunnsmessige begrunnelser for eierskap

Barnehager med verdiforankring

Fellesrådet har siden 2006 uttalt at en ønsker å hindre nedleggelse av menighetsbarnehager/ barnehager med utvidet formålsparagraf. For å ivareta dette har man valgt å bli en stor barnehageaktør, der også barnehager uten utvidet formålsparagraf inngår i portefølje. Som samfunnsaktør ser kirken i Bergen det som en viktig oppgave å være en verdiformidler i barnehagesektoren, og bidra til lokalsamfunn preget av trygghet, åpenhet og omsorg for hverandre.

Alle barnehagene i Akasia gruppen bygger på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. De har fokus på å ivareta barndommens egenverdi og legger grunnlag for livslang læring gjennom samspill og lek. Akasias menighetsbarnehager bidrar i tillegg til å gi barn erfaring med, opplevelse av, og kunnskap om kristen tro og tradisjon.

Håndverksmiljø og kirkebygg

Fellesrådet har siden 2005 vurdert det slik at det har vært ønskelig å bygge opp egen håndverkerkompetanse. Dette gjelder særlig på vedlikehold og restaurering av middelalderkirker, men også kirkebygg generelt. Det finnes få slike spisskompetansemiljø i Norge og tilgangen på håndverkere er lav. Det er også slik at kompetanse og kapasitet er etterspurt i det kommersielle markedet, slik at potensialet for eksternt salg er tilstede. Det er i den norske kirkes interesse at disse gamle håndverksfagene/ferdighetene blir tatt vare på og gjort tilgjengelige.

Akasia har i dag ca. 130 medarbeidere som utgjør et komplett fagmiljø innenfor eiendomsforvaltning, prosjektering, prosjekt- og byggeledelse, renhold, service og drift samt de viktigste bygg- og anleggsfagene. Dette er fagområder som: trepleie, gartner og anlegg, renhold, tømmer og snekker, murer og maler, anlegg og entreprenør, ingeniør og arkitekt.

Gjennom mange års erfaring med restaurering av våre egne kirker og i samarbeidsprosjekter med blant andre riksantikvaren, har Akasia bygget opp en unik kompetanse når det gjelder restaureringsarbeider. Akasias håndverkere og fagledere har inngående kunnskap i de gamle håndverksmetodene og valg av riktige materialer. De har også et bredt nettverk av andre håndverkere og fagmiljø med tilsvarende kompetanse andre steder i landet og i Norden.

Gravplass

Akasia Kirke og Gravplass AS ivaretar viktige funksjoner som BKF har ansvaret for. På gravplassområdet har selskapet høy kompetanse og fagmiljø innenfor de ulike områder som f.eks. gartner, trepleie og anleggsdrift, rehabilitering av gamle gravplasser, bygging og tilrettelegging av nye gravplassområder.

Fellesrådet mener at kirken er tjent med å ivareta denne kompetansen innenfor Akasia paraplyen. Særlig gjelder dette rehabilitering, bygging og tilrettelegging av gravplasser og gravplassområder. Gravplassforvaltning krever en stor aktsomhet ovenfor publikum slik at man ikke unødige rokker ved gravplassenes ro og verdighet.

2.2 Akasia AS (konsern)

Hensikten med å eie Akasia AS er

1. Å få mest mulig ut av de midlene som fellesrådet til en hver tid disponerer. Altså at en får mer for pengene enn ved en annen type organisering.
2. Å få en tilstrekkelig høy kvalitet på tjenester til BKF.
3. Å genere inntekter til kirken i Bergen.
4. Kirkepolitiske og samfunnsmessige hensyn. (se kap. 2.1)

Om ikke Akasia er vår foretrukne leverandør på pris og kvalitet vil ikke hensikten med selskapet være oppnådd. Om kapitalplasseringen ikke gir avkastning, vil ikke den delen av hensikten med selskapet være oppnådd.

BKF sin vurdering i dag:

Det er for tidlig å si om selskapet vil lykkes med å levere i henhold til de fire punktene ovenfor. Selskapet er fortsatt i en etableringsfase og relativt store endringer ble gjennomført i 2016. På bakgrunn av regnskap og årsberetning for 2016 vurderer styret at selskapet er i god utvikling.

Det vil være behov for at BKF følger selskapet tett de neste årene, og at en som eier bidrar til at selskapet konsoliderer stillingen og utvikler seg i tråd med selskapets strategi og eiernes ønsker. Dette gjøres gjennom generalforsamlingen og eierdialogen.

Se ellers vurdering av hvert enkelt datterselskap lenger ut i dokumentet.

2.3 Kirkepartner AS og Kirkepartner IKT AS

Kirkepartner er kirkens egen leverandør av IKT-tjenester og definert som et egenregiselskap. Initiativtakerne er Kirkerådet, Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA), Opplysningsvesenets fond og Kirkelig fellesråd i Oslo.

I skrivende stund er Kirkepartner organisert i en konsern modell der de som kjøper seg inn i egenregiselskapet eier aksjer i Kirkepartner AS. Kirkepartner IKT AS er driftsselskapet og de som leverer IKT tjenestene. Vi kjenner til at det arbeides med en endring av selskapsstrukturen i selskapene.

KA er forretningsfører for Kirkepartner AS.

BKF sin vurdering da vi kjøpte aksjer:

Da beslutningen om å knytte Bergen Kirkelige fellesråd til Kirkepartner var følgende momenter avgjørende:

- De tekniske løsningene som ble tilbudt ble vurdert som tilfredsstillende.
- Erfaringer fra de fellesråd som allerede hadde knyttet seg til var positive.
- En ønsket å støtte opp om og være lojal mot kirkens egneide IT leverandør.
- Kostnadene ble beregnet til å bli lavere en de var med gjeldende avtaler.
- Det lå en positiv forventning om høyere kvalitet på tjenester, infrastruktur, driftssikkerhet og support.
- Det lå en forventning om at felles IT systemer i hele Norge ville gi besparelser og effektivisering.

Aksjen ble kjøpt ett år før BKF la over driften til Kirkepartner IKT. Den ble da kjøpt for at BKF skulle kunne benytte varmestyringsavtalen som selskapet hadde å tilby.

BKF sin vurdering i dag:

Fellesrådet mener at det vil være et fortrinn om hele Dnk samlet seg i en felles IT løsning. Dette både for at det vil effektivisere kommunikasjon og samarbeid, og også kunne gi stordriftsfordeler ved tilgang på programvare, support og opplæring, samt lavere kostnader. I tillegg vil det være enda et viktig steg i omorganiseringen som kommer internt i kirken, blant annet i arbeidet med en felles arbeidsgiverlinje.

I dag er det som en av de aller største kundene at BKF har vesentlig innflytelse i selskapet, og da ovenfor Kirkepartner IKT som er driftsselskapet som leverer tjenestene. Aksjen som BKF eier er pålydende kr 1000,- og utgjør bare 0,12 % av Kirkepartner AS. BKF kan ta tilbake driften av IT-systemene uten å selge den ene aksjen i Kirkepartner. Slik eierstrukturen er i dag vil BKF arbeide for å være representert på generalforsamlingen, og aktivt utøve sitt eierskap. Vi vil også være aktive som kunde for å utvikle og forbedre tjenestene som leveres.

3 HVORDAN SKAL BKF UTØVE EIERSKAPET

All den tid kirken i hovedsak finansieres av offentlige midler vil fellesrådet ha som ambisjon å utøve sitt eierskap i tråd med beste praksis av utøvelse av offentlig eierskap i Norge. Det er i denne meldingen derfor brukt følgende referansepunkt for føringene som ligger i dokumentet, i tillegg til de kirkepolitiske føringene fra BKF:

Kommunenes sentralforbund, (KS) – *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.*

Stortingsmelding 27: 2013-2014 – *Et mangfoldig og verdiskapende eierskap.*

NUES – *Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse.*

Norske kommuner kan velge å legge deler av virksomheten i egne selskaper. Kommunenes styring av selskapet må da utføres i selskapets eierorgan, for eksempel generalforsamling. Kommunene har likevel det overordnede ansvaret for hele kommunens virksomhet, også den som drives av de kommunale selskapene. At virksomheten eller en tjeneste skilles ut og legges i et aksjeselskap innebærer at betingelsene for folkevalgt styring og kontroll endres. I aksjeselskap skal selskapets ledende organer ha betydelig grad av frihet til å drive virksomheten. Lovfestede bestemmelser og vanlige normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunene som eier disse selskapene kan og bør involvere seg i selskapets virksomhet.

Fellesrådet legger denne forståelse til grunn for sitt eierskap.

Akasia AS har i dag et egenregiselskap som ikke er utsatt for konkurranse (Akasia kirke og gravplass), samt kommersielle selskap som er i overlappede marked (Akasia eiendomsforvaltning AS og Akasia regnskap AS). For å sikre at den konkurransemessige delen ikke subsidieres av offentlige midler er det viktig at det er et tilstrekkelig og klart skille mellom selskapene. Det er for eksempel ikke lov for det kommersielle selskapet å benytte egenregiselskapets administrative støttefunksjoner og/eller utstyr uten at det betales for tjenestene. Organiseringen av den konkurranseutsatte virksomheten bør derfor så langt som mulig være ledelsesmessig, personalmessig og fysisk, atskilt fra egenregivirksomheten. Det må derfor som et minimum føres separate regnskaper, med korrekt allokering av inntekter og utgifter i selskapet for å unngå kryssubsidiering.

Til Akasia AS sitt styre skal det rapporteres for hvert selskap separat.

BKF ser det som avgjørende at selskapet er etterrettelig og transparent på disse områdene.

Ifølge utredningen til advokatfirmaet Wikborg Rein fra 31. august 2016 er dette likevel ikke til hinder for samlokalisering og felles fagmiljø. Men, dette krever høy bevissthet og etterrettelighet, samt gode rutiner som ivaretar forskrift om egenregi.

3.1 Hva kjennetegner gode eiere

God eieroppfølging krever kunnskap om relevant og oppdatert informasjon knyttet til selskapenes virksomhet. Videre er utvikling av kompetanse som er relevant for å utøve eierrollen best mulig viktig.

Det er en rekke ulike eierskapsmodeller, hvor hovedskillet går mellom kortsiktig og langsiktig eierskap.

Bergen kirkelige fellesråd skal bygge verdier for fremtiden og skal opptre som en langsiktig strategisk eier.

Som en del av strategioppfølgingen vil gode eiere være med på å drive frem større strategiske grep i selskapene og også være en støtte i gjennomføringen. Eierne vil typisk sette klare finansielle og strategiske mål og følge opp disse.

For å lykkes med langsiktig strategisk eierskap er det nødvendig med bred og sammensatt kompetanse i styrene.

3.2 Samfunnsansvar og verdiskaping

Når BKF som eier stiller forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar, er det både fordi BKF mener at en god håndtering av slike forhold bidrar til å ivareta aksjonærverdier og at selskaper hvor BKF har en eierandel skal opptre etisk forsvarlig og med høy grad av bevissthet knyttet til samfunnsansvar.

Det er selskapenes styrer som har ansvaret for å vurdere hvordan forventningene fra BKF som eier best kan følges opp, og for at disse operasjonaliseres på en hensiktsmessig måte i hvert enkelt selskap.

3.3 Ressursbruk og kompetanseutnyttelse

En kompetent eier kan støtte styrene i bidra til at selskapenes formål nås.

En god eiers viktigste oppgave er å sørge for at styrets sammensetning er best mulig med hensyn til de oppgaver som styret har ansvaret for.

For å sikre tilstrekkelig forankring og ansvar, er det viktig at BKF som eier får kunnskap og innsikt i selskapene og de styringsmuligheter man har for de ulike selskapene. Både folkevalgte og administrasjonen må ha en bevissthet om roller, styringslinje og ansvarsfordeling. Derfor skal det gis tid til kompetanseutvikling som ledd i å styrke eierskapet, gjennom opplæring eller eierskapsseminar for samtlige folkevalgte i løpet av de 6 første månedene og etter 2 år (halvveis) i valgperioden. Dette er konsernstyrets ansvar.

3.4 Styresammensetning

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Styret skal gjenspeile og representere selskapets behov og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret inneha faglig innsikt og ha en interesse for selskapets formål. BKF definerer selv hva slags kompetanse og kapasitet som forventes av styremedlemmene. Det bør tilstrebes en sammensetning med komplementær kompetanse og erfaring. Det er viktig å oppnevne styremedlemmer som kan sikre styrets kontrollfunksjon overfor daglig leder.

Styreverv i selskaper er et personlig verv. Medlemmer av selskapsstyrer representerer bare seg selv, ikke noen av eierne, og skal ivareta selskapets interesser til det beste for alle eierne. Det betyr at man ikke representerer verken BKF eller andre interessenter, men ivaretar selskapets interesser og eierne kollektivt på best mulig måte, ut fra selskapets formål og innenfor lovens rammer.

Det understrekes at loven ikke er til hinder for at folkevalgte (valgte til menighetsråd eller fellesråd) eller ansatte i BKF kan velges til styremedlemmer. Forståelse og erfaring fra kirkepolitisk arbeid kan være en viktig kompetanse som styret bør besitte.

3.5.1 Akasia AS

For Akasia AS velger generalforsamlingen valgkomite. Det er utarbeidet egen instruks for valgkomiteen, denne er vedlagt eiermeldingen. Styremedlemmer velges normalt for fire år, men generalforsamlingen står fritt til å endre styresammensettingen/velge nytt styre uavhengig av valgperiode dersom spesielle forhold skulle tilsi det.

For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret ber BKF styret etablere følgende rutiner:

- Fastsette styreinstruks og instruks for daglig leder med særlig vekt på en klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Foreta en egevaluering hvert år.
- Vurdere behovet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.
- Gjennomføre egne styreseminarer om roller, ansvar og oppgaver.
- Fastsette en årlig plan, herunder møteplan, for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsberetning.

3.5 Styrets arbeid

I henhold til selskapslovgivningen er det styret som har ansvaret for forvaltningen av selskapet. Bergen kirkelige fellesråd mener derfor det er av avgjørende betydning og en av BKF sine viktigste oppgaver som eier å sørge for kompetente styre. BKF forventer at styrene forvalter selskapene til det beste for selskapet, eierne og de ansatte, og BKF er opptatt av at styrene arbeider aktivt med å utvikle sitt arbeid.

Styrets rolle med å føre tilsyn med den daglige ledelsen og selskapets virksomhet er en av styrets kjerneoppgaver. Gode styre som fungerer som en sparringspartner for ledelsen, og som bidrar ut over rollen som kontrollorgan, blir stadig viktigere i et veldrevet selskap. Styre blir i økende grad ansett å spille en avgjørende faktor for selskapets langsiktige suksess.

De beste og mest verdiskapende styrene består av personer med relevant kompetanse gitt de utfordringer selskapet står overfor de neste årene, som anvender denne kompetansen på en god måte og som bruker tilstrekkelig tid på styrearbeidet.

Det er en sentral lederoppgave at likestilling og mangfold er solid forankret i selskapenes personalpolitikk. Det forventes av styrene at personalpolitikken preges av inkludering og mangfold og at selskaper der BKF har en eierandel har etablert strategier og gjennomfører tiltak for å fremme likestilling og annet mangfold i virksomheten.

3.6 Prinsipper for god eierstyring

Bergen kirkelige fellesråd utøver sin myndighet som eier på generalforsamlingen. BKF's stemmegivning på generalforsamling og eieroppfølgingen utenfor generalforsamlingen er basert på statens prinsipper for god eierstyring, som fremgår av Meld. St. 27 (2013-2014) «Et mangfoldig og verdiskapende eierskap (eierskapsmeldingen)», med nødvendige tilpasninger for BKF.

Prinsipp 1; Åpenhet

Det skal være åpenhet knyttet til BKF's eierskapsutøvelse og selskapenes virksomhet.

Som eier forvalter BKF store verdier på vegne av fellesskapet. Åpenhet skaper tillit og det imøtekommer et demokratisk hensyn ved at allmenheten får tilgang på informasjon. Åpenhet kan begrense misforståelser og øke forutsigbarheten knyttet til eierutøvelsen. BKF utviser åpenhet gjennom utarbeidelse av eiermeldinger hvor en klargjør hvorfor BKF skal eie, hva og hvordan en bør eie, herunder hvilke mål BKF har med sitt eierskap. BKF forventer som eier at selskapene er åpne om viktige forhold knyttet til virksomheten. Tilgang til relevant informasjon til rett tid gjør det mulig for BKF og andre eiere å løpende vurdere selskapets virksomhet, resultater, utvikling og måloppnåelse. Alle selskap som BKF eier bør følge norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse (NUES) der denne passer, og som en del av dette gi en samlet redegjørelse hvor de mest aktuelle punktene er:

- Tydeliggjøre virksomhetens mål og strategier
- Sammensetting av styrende organer
- Krav til styrets arbeid
- Krav til risikostyring og intern kontroll

Redegjørelsen gis i årsberetningen eller i dokumenter årsberetningen henviser til.

Prinsipp 2; Beslutninger og vedtak tas på generalforsamling

Det rettslige grunnlaget for BKF sin eiermyndighet i aksjeselskap er aksjelovens system, hvor BKF som eier gjennom generalforsamlingen utøver den øverste myndighet i selskapet hvor BKF er eier. Det er fellesrådet som utgjør generalforsamlingen i Akasia AS. Dette betyr at BKF står i et overordnet forhold til styret i aksjeselskapet og kan gi instruksjoner til styret.

Prinsippet om at eiermyndigheten utøves på selskapets generalforsamling er ikke til hinder for kontakt mellom eier og selskap mellom generalforsamlingene. Kontakt er en forutsetning for å få informasjon om virksomheten, og er viktig for eierskapets oppfølgings- og kontrollfunksjon. De rettslige rammene er heller ikke til hinder for at BKF tar opp forhold som selskapet bør vurdere i tilknytning til sin virksomhet og utvikling. Slike synspunkter er da å betrakte som innspill til selskapets styre og administrasjon. Saker som krever formelle vedtak må behandles på selskapets generalforsamling.

Prinsipp 3: Resultatforventning

Det er et hovedprinsipp for BKF's forvaltning av eierskap at en begrenser seg til overordnet styring. BKF's eierutøvelse skal skje slik at styre og daglig ledelse får handlingsrom innenfor gitte rammer. Selskapets formål (virksomhet) skal fremgå av vedtektene.

Styret forventes å utarbeide klare mål og strategier for selskapet innenfor rammen av vedtektene og rapportere på disse. I de selskap der det er kirkepolitiske og/eller samfunnsmessige hensyn, bør det settes mål som gjør at selskapet kan rapportere graden av måloppnåelse til eier, og at effektivitet og måloppnåelse kan evalueres. Eierne skal kontrollere måloppnåelse og holde styret ansvarlig for denne. Eierne må vurdere om manglende måloppnåelse skyldes styret eller forhold utenfor styrets kontroll. Selskapslovgivningen bygger på en forutsetning om at det er tillit mellom eierne og selskapets styre.

Prinsipp 4: Formålstjenlig kapitalstruktur.

Selskapets styre og ledelse er satt til å forvalte eiernes kapital. Hvordan selskapet disponerer og allokterer kapitalen påvirker selskapets verdiskaping i stor grad. Hvert enkelt selskap bør ha en hensiktsmessig kapitalstruktur (finansiering) som legger til rette for langsiktig verdiskaping, effektiv måloppnåelse og lavest mulig kapitalkostnad. For høy egenkapital kan føre til lav avkastning på egenkapitalen og dårlige investeringsbeslutninger, mens for høy gjeldsgrad kan medføre høye finansieringskostnader og økt økonomisk risiko. Kapitalstrukturen skal tilpasses selskapets mål, strategi og risikoprofil. Styret har et overordnet ansvar for dette.

Prinsipp 5: Styresammensetning etter kompetanse, kapasitet og mangfold

En av de aller viktigste oppgavene til BKF som eier er å sørge for godt sammensatte og kompetente styre i selskaper som BKF eier. Forarbeidet til valget skjer gjennom valgkomiteen, valgt på generalforsamling. Valgkomiteen har egen instruks.

Det skal legges vekt på kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart når en foreslår og velger kandidater til styret.

Styrevalgene finner vanligvis sted for en periode på to år. Styresammensetningen bør imidlertid vurderes på løpende basis bl.a. med bakgrunn i selskapets prestasjoner og selskapets behov.

I oppnevningen av styret skal det legges vekt på:

1. Forretningsmessig og økonomisk kompetanse
2. Juridisk kompetanse
3. Eiendoms- og forvaltningskompetanse
4. Kjennskap til selskapets virksomhetsområder
5. Evne til å ivareta selskapets verdier og visjon
6. Styrekompetanse
7. Gründerkompetanse/ innovativ
8. Samfunnsengasjement
9. Sikre tilstrekkelig kontinuitet i styret
10. Kapasitet

Prinsipp 6: Uavhengig styre

Forvaltningen av selskapet er styrets ansvar. Styret skal sørge for en forsvarlig organisering av virksomheten, ansette administrerende direktør og føre tilsyn med daglig ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret skal også ivareta den strategiske ledelsen av og forvalte selskapet ut fra selskapets og eierens interesser innenfor de rammer generalforsamlingen har satt for virksomheten. Styret skal fastsette hvilken risikoprofil selskapet skal ha og påse at selskapet har god intern kontroll, tilstrekkelige systemer og ressurser for å sikre at lovbestemmelser etterleves og hensiktsmessige systemer for risikostyring. Formålet med risikostyringen og selskapets interne kontroll er ikke å eliminere risiko, men å håndtere risiko knyttet til virksomhetsutøvelsen på en forsvarlig måte. Arbeidet i styret bør gjennomføres slik at det i størst mulig grad bidrar til verdiskaping i selskapet.

Styret bør være en ressurs, diskusjonspartner og støttespiller for selskapets ledelse. Samtidig må styret kontrollere ledelsens arbeid og dermed ha en uavhengig rolle. Styret må i forlengelsen av kontrollfunksjonen vurdere selskapets ledelse og eventuelle utskiftninger. Dette omfatter å legge planer for kompetanseutvikling internt slik at nye lederressurser stadig utvikles.

Prinsipp 7: Styret skal ha en plan for eget arbeid

For å bidra til at arbeidet i styret skjer på en systematisk og hensiktsmessig måte bør styret lage en årsplan for arbeidet og legge opp til en møtefrekvens som sikrer at styret kan ivareta sine funksjoner. Styrelederen har et særlig ansvar for å sikre at arbeidet i styret fungerer godt.

Utviklingen har gått i retning av mer utstrakt bruk av styreutvalg. Etter norsk lov har styret et felles ansvar for beslutninger som treffes. Dersom styreutvalg benyttes, betraktes disse som saksforberedende hvor den endelige beslutningen fattes i styret. For å sikre tilstrekkelig forberedelse av sentrale tema kan styreutvalg være hensiktsmessig. Eksempler på styreutvalg er revisjonsutvalg (lovpålagt for mange selskaper), kompensasjonsutvalg/godtgjørelsesutvalg og risikoutvalg.

Styreleder bør legge til rette for at styrets samlede kompetanse utnyttes på best mulig måte, bl.a. gjennom å bidra til at styret fungerer godt som kollegium.

Styret, og særlig styreleder, bør legge til rette for at styremedlemmene til enhver tid har den nødvendige kompetanse til å ivareta styrevervet, og om nødvendig igangsette tiltak for å heve kompetansen.

Prinsipp 8: Lønn og kompensasjon som fremmer verdiskaping og fremstår som rimelig

Staten har siden 2001 hatt veiledende retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i selskapene med statlig eierandel. Ledende ansatte omfatter daglig leder og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006).

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønsfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling. Hovedhensyn i statens retningslinjer har vært at lederløningene i selskaper med statlig eierandel bør være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende, og at det skal redegjøres for eventuelle avvik fra retningslinjene

Som eier vil BKF legge seg på samme praksis som staten.

Godtgjørelse til styre i selskapene besluttet av generalforsamling. BKF vil i sin vurdering av godtgjørelse til styret i selskaper man eier legge vekt på at godtgjørelsen skal reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. BKF vil også legge vekt på at styregodtgjørelsene skal bidra til

riktig og god kompetanse i styret. Styreleder bør godtgjøres særskilt i tråd med det større omfanget av oppgaver som normalt ligger til dette vervet.

BKF har en ambisjon om å opprettholde et moderat nivå på styregodtgjørelsene. Samtidig er det viktig at godtgjørelsene ligger på et nivå som bidrar til riktig og god kompetanse i styret, og som reflekterer styrets ansvar og arbeidsmengde.

Prinsipp 9: Målrettet arbeid for å ivareta samfunnsansvar

Alle norske selskaper bør ta samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig om de har sin virksomhet i Norge eller i andre land.

Samfunnsansvar omfatter en rekke ulike saksområder knyttet til hvordan selskapers virksomhet påvirker mennesker, samfunn og miljø, herunder menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, klima og miljø, antikorupsjon og åpenhet. Tradisjonelt har begrepet vært ment å omfatte forhold som ligger ut over det å overholde lover og regler. BKF viser til statens retningslinjer og praksis på dette feltet.

Selskaper med kirkepolitiske mål skal ofte ivareta særskilte samfunnsoppgaver uten å ha et klart kommersielt mål. Slike samfunnsoppgaver er som regel noe annet enn det som betegnes her som selskapenes samfunnsansvar. Også disse selskapene skal arbeide målrettet for å ivareta sitt samfunnsansvar.

3.7 Eierdialog

I eierdialogen drøfter vi forhold som har betydning for BKF's mål med eierskapet. Det kan for eksempel være selskapets strategi, kapitalsituasjon og inntjeningsutsikter, risikofaktorer og markedsforhold.

Innenfor rollefordelingen mellom eier, styret og ledelse, søker vi bl.a. å forsikre oss om at selskapene drives på en god måte i samsvar med selskapenes formål. Ved å være en utfordrende eier kan BKF bidra til at selskapene gjør grundige vurderinger og arbeider godt for å nå selskapets formål.

Dagens eierdialog er gjennomført slik at informasjonsutvekslingen fra selskap til eier kan gå gjennom ulike kanaler. I tillegg til kvartals- og årsberetninger, annen offentlig tilgjengelig informasjon og generalforsamling, kan det for de heleide selskap avholdes eiermøter.

Et eiermøte er et møte mellom representanter fra BKF som eier, styret og ev. daglig leder for selskapet. I tillegg til generalforsamling skal det gjennomføres minst ett eiermøte i året. Noen ganger har eierne behov for å diskutere strategier med styret uten å treffe formelle beslutninger, og dette bør kunne gjøres uten å måtte innkalle til generalforsamling. Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffe vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøte som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. Eiermøtet er uforpliktende for eier og for selskapet.

Møtene kan dreie seg om gjennomgang av den økonomiske utviklingen, kommunikasjon av BKF's avkastnings- og utbytteforventninger, orientering og diskusjon om strategiske spørsmål knyttet til selskapene, problemstillinger knyttet til samfunnsansvar, tjenesteleveringen i egenregiselskapet mv.

Møtene håndteres innenfor rammene som er gitt i selskapslovgivningen. Fra selskapene møter vanligvis representanter fra selskapets administrative ledelse, men det er opp til selskapenes styrer å avgjøre hvem fra selskapet som skal stille på møtene, herunder om også styrene skal være representert. I visse tilfeller vil eier kunne ønske at styret er representert.

Rammene omkring eierstyring er ikke til hinder for at BKF i møter tar opp forhold som selskapene bør vurdere i tilknytning til sin virksomhet og utvikling. De synspunkter BKF gir uttrykk for i slike møter, er å betrakte som innspill til selskapets administrasjon og styre.

3.8 Kontrollfunksjoner

Akasia AS sitt styre har i henhold til aksjeloven ansvaret for at selskapet har tilfredsstillende kontrollfunksjoner. Dette innbefatter internkontroll, regnskapskontroll og forvaltningsrevisjon for alle selskapene i konsernet. Som tidligere nevnt er det også styrets oppgave å kontrollere daglig leder.

BKF's kontrollutvalg gis ansvar for å kontrollere BKF's oppfølging av eierskapet i Akasia AS. Generalforsamlingen kan vedta ytterligere ekstern kontroll av konsernet, herunder men ikke avgrenset til, forvaltningsrevisjon.

BKF har ingen kontrollfunksjon ovenfor Kirkepartner AS, men vil gjennom sitt eierskap arbeide for større åpenhet og styrking av selskapets kontrollfunksjoner.

4 GJENNOMGANG AV BKF SINE EIERINTERESSER

4.1 Akasia AS

(tall fra 2016)

Selskapsform	Aksjeselskap - morselskap	Aksjeselskap – konsern
Stiftelsesår	2013	2013
BKF sin eierandel	BKF eier 100 %	BKF eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS	BKF er generalforsamling
Antall ansatte	13 ansatte i morselskapet,	496 ansatte
Bokført egenkapital	84 239 752,-	97 485 787,-
Balanseverdi	532 659 630,-	752 666 306,-
Driftsinntekter	27 114 246,-	309 637 195,-
Driftsresultat	- 1 328 118,-	36 682 890,-
Resultat etter skatt og ev. utbytte	1 962 465,-	19 266 154,-
Ev. utbytte	0,-	0,-

Selskapets formål

Selskapet drives i tråd med Den norske kirkes verdigrunnlag og har som formål å eie, utvikle og drive barnehage-, eiendoms- og regnskapsvirksomhet, via eierskap til aksjer og/eller andeler i selskaper med slike formål, samt alt som står i forbindelse med dette.

Selskapets virksomhet

Akasia AS forvalter i dag aksjer i; Akasia barnehage AS, Akasia eiendomsforvaltning AS, Akasia eiendom AS, Akasia regnskap AS og Akasia kirke og gravplass AS. Akasia AS eier alle disse selskapene 100 %. Styret i Akasia AS har totalansvar for alle selskapene. Det er som eier i Akasia AS, Bergen kirkelige fellesråd har innflytelse og utøver eierstyring av de andre selskapene i Akasia gruppen.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Hensikten med å eie Akasia AS er;

1. Å få mest mulig ut av de midlene som fellesrådet til en hver tid disponerer.
2. Å få en tilstrekkelig høy kvalitet på tjenester til BKF.
3. Kirkepolitiske og samfunnsmessige hensyn. (se kap. 2.1)
4. Å generere inntekter til kirken i Bergen.

4.2 Akasia Kirke og Gravplass AS (AKG)

Selskapsform	Aksjeselskap – egenregiselskap
Stiftelsesår	2015
BKF sin eierandel	Akasia AS eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS
Antall ansatte	101
Bokført egenkapital	1 211 924,-
Balanseverdi	18 764 582,-
Driftsinntekter	82 489 607,-
Driftsresultat	1 518 759,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag/utbytte	1 150 923,-
Ev. konsernbidrag/utbytte	0,-

Selskapets formål

Selskapets formål er leveranse av tjenester i egenregi innen bygg- og eiendomsforvaltning og regnskap, til Bergen kirkelige fellesråd og menighetsrådene i Bergen kirkelige fellesråds område.

Selskapet har ikke erverv til formål. Alt overskudd skal anvendes til videre drift og utvikling av selskapet. Det skal således ikke deles ut utbytte til aksjonærene eller ytes konsernbidrag.

Selskapets virksomhet

Leveranse av tjenester i egenregi innen eiendomsforvaltning, gravplassforvaltning og regnskap, til Bergen kirkelige fellesråd og menighetsrådene i Bergen kirkelige fellesråds område.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

1. Ta vare på og sikre tilstrekkelig tilgang til håndverksfag/ferdigheter som trengs for å ta vare på kirkens bygg. Særlig gjelder dette middelalderbygg.
2. Tilgang til kompetanse på gravplasztjenester, drift, vedlikehold og utvikling innenfor gravplassfeltet.
3. Tilgang til kompetanse og kvalitet på leveranse av regnskapstjenester.
4. Å få mest mulig ut av de midlene som BKF til en hver tid disponerer.
5. Å få en tilstrekkelig høy kvalitet på det vi betaler for.

Overskudd i egenregiselskapet Akasia kirke og gravplass AS (AKG) skal benyttes til å styrke AKG AS sin økonomi og/eller levere rimeligere tjenester til BKF. Det skal ikke betales utbytte/konsernbidrag til Akasia AS, som er selskapets eier. Jf. prinsipp 6 på side 14 må selskapet bygge opp tilstrekkelig egenkapital til å ivareta sine forpliktelser.

BKF mener at AKG AS er et strategis svært viktig selskap for å oppfylle BKF sine forpliktelser og ansvar. BKF mener at personellkapasitet som hovedregel må prioriteres brukt i AKG AS fremfor Akasia Eiendomsforvaltning AS, i de tilfeller en kommer i en kapasitetskonflikt mellom selskapene.

4.3 Akasia Barnehage AS

(tall fra 2016)

Selskapsform	Aksjeselskap – driftsselskap
Stiftelsesår	2010
BKF sin eierandel	Akasia AS eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS
Antall ansatte	339 ansatte
Bokført egenkapital	83 834 085,-
Balanseverdi	416 278 012,-
Driftsinntekter	264 266 290,-
Driftsresultat	11 010 562,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag/utbytte	1 257 587,-
Ev. konsernbidrag/utbytte	0,-

Selskapets formål

Selskapets formål er drift av barnehager og tilknyttet virksomhet på basis av grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon.

Selskapets virksomhet

Selskapet består av 20 barnehager med til sammen 1550 barnehageplasser og er dermed en av de store barnehageaktørene i Bergen kommune. 9 av barnehagene er menighetsbarnehager med utvidet formålsparagraf. En barnehage er lokalisert på Valen i Kvinnherad kommune og en barnehage er lokalisert i Sola kommune. Alle de andre barnehagene er i Bergen kommune.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

BKF har siden 2006 uttalt at en ønsker å hindre nedleggelse av menighetsbarnehager/ barnehager med utvidet formålsparagraf. For å ivareta dette har man valgt å bli en større barnehageaktør der barnehageselskapet også har barnehager uten utvidet formålsparagraf i sin portefølje. Fellesrådet har som langsiktig mål at flest mulig av barnehagene har utvidet formålsparagraf og at flest mulig har samarbeid med kirken lokalt. Det er ikke forventninger om at barnehagedriften skal tilføre overskudd til eier utover normal avkastning på innskutt kapital.

BKF mener at Akasia barnehagene skal være ledende på kvalitet og brukertilfredshet, og derigjennom gi barn og foresatte en god og verdiforankret barnehage. Barnehagene bør være en positiv faktor for godt omdømme.

4.4 Akasia Eiendom AS

(tall fra 2016)

Selskapsform	Aksjeselskap
Stiftelsesår	2005
BKF sin eierandel	Akasia AS eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS
Antall ansatte	0 ansatte, styret ivaretar selskapet.
Bokført egenkapital	17 787 990,-
Balanseverdi	134 540 802,-
Driftsinntekter	14 592 948,-
Driftsresultat	12 678 394,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag/utbytte	1 142 873,-
Ev. konsernbidrag/utbytte	6 219 831,-

Selskapets formål

Selskapets formål er å eie, utvikle og drive eiendommer, eie og leie ut fast eiendom, samt å ha eierskap til aksjer og/eller andeler i selskaper med slike formål.

Selskapets virksomhet

Forvalter i dag, Akasia-konsernets egne eiendommer.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning. I tillegg eies selskapet for å sikre at barnehagebyggene holdes i god stand.

BKF vil ikke begrense selskapet til kun å omfatte eiendom som Akasia-konsernet eier i dag. BKF ser det som hensiktsmessig at selskapet utvikles innenfor verdiskaping og utvikling av eiendom.

4.5 Akasia Eiendomsforvaltning AS

Selskapsform	Aksjeselskap
Stiftelsesår	2015
BKF sin eierandel	Akasia AS eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS
Antall ansatte	46 personer
Bokført egenkapital	155 286,-
Balanseverdi	47 819 911,-
Driftsinntekter	51 427 920,-
Driftsresultat	2 014 724,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag/utbytte	55 286,-
Ev. konsernbidrag/utbytte	1 575 000,-

Selskapets formål

Selskapets formål er leveranse av tjenester innen bygg- og eiendomsforvaltning til andre kunder enn BKF og menighetene i Bergen kommune. Selskapet er også etablert for å ivareta et forsvarlig stort fagmiljø innenfor de fagområdene som kirken i Bergen trenger.

Selskapets virksomhet

Selskapets virksomhet er leveranse av de fleste typer tjenester innen eiendomsforvaltning.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

4.6 Akasia Regnskap AS

Selskapsform	Aksjeselskap
Stiftelsesår	2014
BKF sin eierandel	Akasia AS eier 100 %
Hvem som forvalter eierskapet	Styret i Akasia AS
Antall ansatte	10 ansatte
Bokført egenkapital	953 701,-
Balanseverdi	6 494 750,-
Driftsinntekter	7 034 156,-
Driftsresultat	656 332,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag/utbytte	481 586,-
Ev. konsernbidrag/utbytte	0,-

Selskapets formål

Selskapets formål er å levere regnskapstjenester og relaterte tjenester (Autorisert regnskapsførerselskap).

Selskapets virksomhet

Leveranse av regnskapstjenester og relaterte tjenester til primært enheter i Den norske kirke utenfor Bergen kommune, ideelle organisasjoner og barnehager.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning, samt tjenester av høy kvalitet.

4.7 Kirkepartner AS

Eiere	Antall aksjer	Andel i %
Kirkerådet	42 000	48,95 %
KA (kirkens arbeidsgiverorganisasjon)	31 100	36,25 %
OVF (opplysningsvesenets fond)	1 800	2,1 %
Andre fellesråd	10 900	12,7 %

Kilde: Proff.no

Selskapsform	Aksjeselskap – morselskap
Stiftelsesår	2013
BKF sin eierandel	1/858 – 0,12 %
Hvem som forvalter eierskapet	Generalforsamling i henhold til aksjonæravtalen. (KA, Kirkerådet, OVF, G4 og Bispedømmerådene har ulik fordeling av A, B og C-aksjer) Noe uoversiktlig eierstruktur.
Antall ansatte	0
Bokført egenkapital	170 530,-
Balanseverdi	195 843,-
Driftsinntekter	25 000,-
Driftsresultat	9686,-
Resultat etter skatt	9838,-

(Tall fra 2016)

Selskapets formål og virksomhet

Selskapets formål er å eie aksjer i Kirkepartner IKT AS samt å koordinere aksjonærenes interesser og deres behov for informasjonsteknologitjenester og dertil hørende tjenester fra Kirkepartner IKT AS til enheter, selskaper og organisasjoner tilknyttet Den norske kirke og/eller Opplysningsvesenets fond, for å bidra til at Den norske kirke og Opplysningsvesenets fond kan yte gode og effektive tjenester til publikum og brukere i samsvar med den enkelte enhets formål.

Selskapets virksomhet skal tilfredsstillе vilkårene for utvidet egenregi for offentlige enheter.

Selskapet har ikke erverv til formål.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Målet med Bergen kirkelig fellesråds eierskap i Kirkepartner AS er å ha tilgang til kjøp av tjenester fra Kirkepartner IKT AS, samt å kunne påvirke selskapet som eier til beste for kirken i Bergen.

BKF mener at eierne bør arbeide for å få en mer oversiktlig og egnet eierstruktur i konsernmodellen og derigjennom bidra til bedre eierstyring og utvikling av selskapet.

4.8 Kirkepartner IKT AS

Eiere	Antall aksjer	Andel i %
OVF (opplysningsvesenets fond)	3272	71,99 %
Kirkelig fellesråd i Oslo	819	18,02 %
Kirkepartner AS	454	9,99 %

Kilde: Proff.no

Selskapsform	Aksjeselskap – driftsselskap
Stiftelsesår	19.01.2013
BKF sin eierandel	0,012 %
Hvem som forvalter eierskapet	Generalforsamlingen består av; OVF (71,99%), Kirkelig fellesråd i Oslo (18,02%) og Kirkepartner AS (9,99%).
Antall ansatte	20 personer
Bokført egenkapital	- 22 146 000,-
Balanseverdi	46 627 000,-
Driftsinntekter	37 341 000,-
Driftsresultat	- 6 880 000,-
Resultat etter skatt og ev. konsernbidrag	- 8 999 000,-
Ev. konsernbidrag	Kr 0,- jf. www.proff.no Internt konsernbidrag. jf. epost fra daglig leder, Inge Maurseth nov.17

Selskapets formål og virksomhet

Selskapets formål er å levere informasjonsteknologitjenester og dertil hørende tjenester til enheter, selskaper og organisasjoner tilknyttet Den norske kirke og/eller Opplysningsvesenets fond for å bidra til at Den norske kirke og Opplysningsvesenets fond kan yte gode effektive tjenester til publikum og brukere i samsvar med den enkelte enhets formål.

Selskapet kan levere tjenester til andre brukere, dog slik at slike leveranser aldri kan utgjøre mer enn maksimalt 10 % av selskapets omsetning. Selskapets virksomhet skal tilfredsstillende vilkårene for utvidet egenregi for offentlige enheter.

Selskapet har ikke erverv til formål.

Mål med BKF sitt eierskap og ønsket utvikling

Som indirekte eier i selskapet ønsker Bergen kirkelige fellesråd å være en aktiv part med den hensikt å sikre at selskapet leverer det kirken i Bergen har behov for av IT-tjenester til en konkurransemessig pris. Kvalitet og pris er avgjørende for om eierskapet over tid bør videreføres.

4.9 Avkastningsmål og utbyttepolitikk

Mål til avkastning og utbyttepolitikk er viktige styringsredskaper i den samlede eieroppfølging av selskapet. Det er i denne sammenheng viktig å skille mellom avkastningsmål og utbyttepolitikk.

Avkastningen er summen av utviklingen i markedsverdien av et selskaps egenkapital og direkteavkastning i form av utbytter og eventuelt tilbakekjøp av aksjer. Med avkastningsmål menes den avkastning eier kan forvente å få over tid når man tar hensyn til risiko. Avkastningsmålene utarbeides på konsernnivå. Avkastningsmålene gjelder i utgangspunktet som et gjennomsnitt for en periode på tre til fem år, og revideres normalt hvert tredje til femte år. De er ment å være et utgangspunkt for en diskusjon med selskapene om selskapets verdiutvikling, og må sammen med bl.a. selskapets løpende resultatutvikling og utvikling i sammenlignbare selskaper benyttes i vurderingen av selskapets verdiutvikling over tid.

Dersom det finansielle overskuddet i selskapet tas ut i form av utbytte, betyr det at muligheten til å finansiere nyinvesteringer med tilbakeholdt overskudd begrenses tilsvarende, og nyinvesteringer må i større grad finansieres av lån. Avkastningsmålet vil i utgangspunktet normalt tilsvare den avkastning som kunne vært oppnådd ved en alternativ plassering. Det er viktig at avkastning måles med grunnlag i de reelle verdiene som er investert i selskapet. Det bør derfor jevnlig foretas verddivurderinger som legges til grunn for måling av avkastning.

Utbyttepolitikken defineres som langsiktige retningslinjer for hvordan selskapets avkastning skal disponeres. Utbyttepolitikken skal støtte opp under de overordnede mål om størst mulig verdiskaping og andre hensyn selskapene skal ivareta. Det er viktig for fellesrådet som eier, og selskapets styre å kunne legge til grunn en langsiktig, forpliktende og stabil utbyttepolitikk. Dette for å fremme stabil drift og en høyest mulig avkastning over tid. Det bør kun gjøres endringer i utbyttepolitikken dersom det skjer vesentlige endringer i de forutsetninger som er lagt til grunn.

Bergen kirkelige fellesråd kan bestemme utbytte gjennom vedtak i generalforsamling innenfor rammen av gjeldende lovverk og ev. bestemmelser fra f.eks. långiver. Det er særlig aksjeloven som bestemmer muligheten for å ta ut utbytte. I tillegg har DNB som långiver i dag et krav til selskapet om en egenkapitalgrad på 20 % før en kan ta ut utbytte. Det skal ved utbytte legges vekt på at selskapet etter utdeling har en forsvarlig egenkapital og likviditet.

Akasia AS

Bergen kirkelige fellesråds krav til avkastning og utbytte for Akasia stilles til Akasia AS (konsern), hvor det tas hensyn til at Akasia kirke og gravplass er et egenregiselskap og at det ikke skal overføres utbytte/konsernbidrag fra dette selskapet, samt at det ikke er forventninger om at barnehagedriften skal tilføre overskudd til eier utover normal avkastning på innskutt kapital.

Avkastningsmålet etter skatt settes til 7 %, regnet av konsernets verdijustert egenkapital per 31.12.

Ønsket nivå på utbytte er som et minimum lik renten på 10 års effektiv statsobligasjonsrente multiplisert med konsernets verdijusterte egenkapital 31.12 året før utbyttebetalingen, begrenset oppad til 70 % av årsresultat, og innenfor aksjelovens bestemmelser.

Egenkapitalen som legges til grunn i beregningen, skal være verdijustert og fastsettes ved at det jevnlig foretas nye verddivurderinger, dette kan gjøres av selskapet selv ved enkel verdsettelse, eller ekstern full verddivurdering. Bergen kirkelige fellesråd ber styret arbeide for at første utbytte tas ut i 2021.

Kirkepartner AS

Bergen kirkelige fellesråd har på det nåværende tidspunkt ingen avkastningskrav knyttet til vårt eierskap i Kirkepartner AS. Det er for øvrig vedtektsfestet av det ikke betales utbytte fra dette selskapet.

5 RISIKO, RAPPORTERING OG OMDØMME

All virksomhet og ytelse av tjenester medfører risiko. Risiko kan begrenses gjennom organisering og oppfølging. BKF ber styre gjøre jevnliges risikovurderinger særlig med tanke på markedsutvikling, offentlige rammebetingelser, arbeidsmarked og samfunnsutvikling.

Styret skal utarbeide, og jevnlig revidere, etiske retningslinjer for selskapsdriften. Selskapsdriften skal skje på en måte som samsvarer med befolkningens oppfatninger om rett og galt. Etikk er en viktig del av de vurderinger som gjøres i forbindelse med det å drive et selskap, fordi de etiske holdningene legger grunnlaget for hvordan man faktisk handler. Etiske retningslinjer bør derfor utarbeides i det enkelte selskap. Retningslinjene bør diskuteres og eventuelt revideres årlig.

Statlig praksis tilsier at BKF bør være varsom med å instruere selskapet i enkeltsaker. Dette henger først og fremst sammen med at det bryter med og undergraver den rolledelingen og ansvarsdelingen som selskapslovgivningen har lagt opp til. For det andre vil aktiv bruk av instruksjonsmyndighet kunne føre til at BKF tar ansvar for disposisjoner som normalt ligger hos styret. En aktiv bruk av instruksjonsmyndighet kan også ha sider mot mulig erstatningsansvar ovenfor tredjepart. Føringer og instruksjoner fra BKF må skje gjennom generalforsamlingen. BKF har ingen formell myndighet ovenfor selskapene mellom generalforsamlingene.

Det er likevel slik at styreleder må sørge for tilstrekkelig dialog med kirkevergen og fellesrådets leder for å sikre forankring og tillit. Dette gjelder forhold som kan virke inn på kirkens omdømme.

Akasia eies av, og identifiseres med kirken i Bergen. Dette betyr at vi er i et omdømmefellesskap og det påhviler Akasias selskaper et særlig ansvar for å ha en høy etisk standard.

6 VEDLEGG

Vedtekter for Akasia AS og Kirkepartner AS

Styreinstruks for Akasia AS og Kirkepartner AS

Aksjonæravtale Kirkepartner AS

Instruks for valgkomite – Akasia AS

Oversikt over styremedlemmer i alle selskapene

63/17: BKF - Eiermelding

Kirkevergens forslag til vedtak:

Fremlagte forslag til Eiermelding godkjennes som Eiermelding for Bergen kirkelige fellesråd

Bergen kirkelige fellesråd 20.12.2017:

Behandling:

Representanten Karl Johan Hallaråker fremmet nytt forslag til vedtak:

Fellesrådet ber om at de momenter som kom fram i samtalen vurderes inn i dokumentet. Saken legges fram til vedtak i neste møte.

Forslaget falt med 8 mot 12 stemmer

Representanten Jarle Sørås fremmet nytt forslag til vedtak

Nytt punkt som legges inn i Eiermeldingen:

Fellesrådet skal som ledd i sin Eierdialog fastsette mål for årlig effektiviseringsgevinst i tråd med øvrige virksomheter i Bergen kommune, dette for å sikre at selskapet opprettholder sin konkurransekraft og kan møte aktuelle utfordringer i fremtiden.

Forslaget ble vedtatt med 17 mot 3 stemmer

Det var 20 stemmeberettigede under denne saken

BKF- 63/17 Vedtak:

Kirkevergens forslag til vedtak ble vedtatt med 19 mot 1 stemme med de endringer som fremkom i møtet

62/17: Bergen kirkelige fellesråd - Kontrollutvalget

Kontrollutvalgets forslag til vedtak:

1. Bergen kirkelige fellesråd godkjenner kontrollutvalgets redigerte forslag til Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd.
2. Reglene gjøres gjeldende fra 01.01.2018 Bergen kirkelige fellesråd 20.12.2017:

BKF- 62/17 Vedtak:

Kontrollutvalgets forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

§ 1. Valg og sammensetning

I det første møte i valgperioden velger Bergen kirkelige fellesråd (Fellesrådet), etter forslag fra valgkomiteen, medlemmer og varamedlemmer til BKF sitt kontrollutvalg (heretter kalt kontrollutvalget). Medlemmene velges for hele valgperioden.

Medlemskap i Den norske kirke er et vilkår for å være medlem eller varamedlem av kontrollutvalget.

Kontrollutvalget skal ha fem medlemmer med 3 varamedlemmer i rekkefølge. Fellesrådet velger selv leder og nestleder, blant fellesrådets medlemmer.

Utelukket fra å bli valgt inn i kontrollutvalget, er medlemmer av Fellesrådets arbeidsutvalg og andre organ som kan kontrolleres av utvalget, ansatte i BKF's administrasjon, ansatte i selskaper eid av BKF og BKF sin valgte revisor.

§ 2. Kontrollutvalgets mandat

Kontrollutvalget skal på Fellesrådets vegne forestå den løpende kontroll med BKF's virksomhet – herunder kontrollere om Fellesrådets vedtak blir fulgt opp etter deres innhold og forutsetninger.

Kontrollutvalget skal påse at BKF's regnskaper blir revidert på en betryggende måte.

Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Fellesrådets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til Fellesrådet. Før en sak rapporteres til Fellesrådet skal den ha vært forelagt kirkevergen til uttalelse.

Møtene i kontrollutvalget skal som hovedregel holdes for åpne dører.

§ 3. Alminnelige bestemmelser om kontrollutvalgets arbeid

Kontrollutvalget kan hos BKF, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene.

Kontrollutvalgets medlemmer og sekretariat er undergitt forvaltningslovens regler om taushetsplikt.

§ 4. Kontrollutvalgets arbeid knyttet til regnskapsrevisjon (årsregnskapet)

Kontrollutvalget gir innstilling til Fellesrådet når det skal velges revisor til å revidere BKF's årsregnskap.

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og se til at dette følger gjeldende bestemmelser og standarder for revisjon.

Kontrollutvalget mottar kopi av revisors revisjonsberetning og avgir uttalelse om årsregnskapet til Fellesrådet. Kontrollutvalget skal se til at revisors merknader blir fulgt opp.

§ 5. Kontrollutvalgets arbeid knyttet til forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at Fellesrådet er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av Fellesrådet selv som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av BKF's virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

Kontrollutvalget treffer nærmere bestemmelser om hvilke revisjoner som skal utføres innenfor planens rammer. Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres i tråd med Norges kommunerevisorforbunds (NKRF) Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 eller tilsvarende.

Med utgangspunkt i planen for gjennomføring av forvaltningsrevisjon, skal kontrollutvalget avgi rapport til Fellesrådet om hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomført og om resultatene av disse.

Kontrollutvalget skal påse at Fellesrådets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.

§ 6. Kontrollutvalgets arbeid knyttet til selskapskontroll

Kontrollutvalget skal kontrollere BKF's oppfølging av eierskapet (eierskapskontroll). Kontrollutvalget avgjør selv hvem som på dets vegne skal gjennomføre denne kontrollen.

§ 7. Administrative forhold

Kontrollutvalget er direkte underordnet Fellesrådet og er underlagt dets styrings- og instruksjonsmyndighet.

Fellesrådet skal sørge for at kontrollutvalget har de ressurser som svarer til de oppgaver utvalget skal utføre, herunder sørge for sekretærbistand til kontrollutvalget.

Den som utfører sekretariatsfunksjoner for kontrollutvalget, er direkte underordnet utvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg dette gir. Sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget, på forhånd er tilstrekkelig utredet.

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for sitt arbeid. Dette forslaget følger kirkevergens innstilling til budsjett til Fellesrådet.

Den som utfører regnskapsrevisjon for BKF, kan ikke utøve sekretariatsfunksjoner for kontrollutvalget. Det samme gjelder kontrollutvalgets medlemmer, ansatte i BKF og medlemmer i Fellesrådet.

Sekretariatet skal organiseres uavhengig av BKF's administrasjon og skal ikke være underlagt dets myndighet. Sekretariatet skal lokaliseres utenfor Fellerådets sekretariat.

Møtene i kontrollutvalget skal som hovedregel gå for åpne dører.

§ 8. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra den tid Fellesrådet bestemmer

PS 10/18 Eventuelt

Arkivsak: 601
Arkivnr: 2017/83-15
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	11/18	20.02.2018

Ny konkurranse på revisjonstjenester for Bergen kirkelig fellesråd - Arbeidsmøte

Bakgrunn for saken:

Fellesrådet i BKF ga kontrollutvalget fullmakt til å gjennomføre konkurransen i møte 20.09.2017 i sak 45/17 der det ble gjort slikt vedtak:

- 1. Bergen kirkelige fellesråd gir kontrollutvalget v/sekretariat i Hordaland fylkeskommune fullmakt til å gjennomføre ny anbudskonkurranse vedrørende revisjonstjenester for Bergen kirkelige fellesråd og menighetene i Bergen.*

Tidsrammen må legges slik den som blir valgt er revisor fra og med 01.07.2018.

Fullmakten omfatter gjennomføring av hele prosessen herunder:

- Utarbeidelse og godkjenning av anbudsdokumenter*
  - Knytte til seg nødvendig hjelp*
  - Vurdere mottatte tilbud og innstille overfor fellesrådet på valg av revisor*
- 2. Arbeidet skal utføres innenfor budsjettrammen for 2017 (ref BKF-sak 30/17 og 32/17) og senere vedtatt budsjett for kontrollutvalget for 2018.*
  - 3. Fellesrådet ber om at arbeidet skjer i dialog med kirkevergens administrasjon for å kvalitetssikre detaljinformasjonen om rådernes virksomhet som skal inngå i anbudsdokumentene.*

Drøfting:

Anbudsfristen gikk ut 11.01.2018 kl. 12.00. Sekretariatet har gjennomgått og evaluert de innkomne tilbudene og forberedt arbeidsmøtet ut fra det. I dette arbeidet har sekretariatet benyttet jurist i innkjøpsseksjonen i Hordaland fylkeskommune som rådgiver. Denne juristen rapporterer i denne saken til sekretariatet og ikke til fylkesrådmannen.

Tanken er at vårt forslag til evaluering skal presenteres for kontrollutvalget i dette møtet. På bakgrunn av denne presentasjonen bør utvalget i møtet gjøre sin egen vurdering av tilbudene. Resultatet av arbeidsmøtet skal videre danne grunnlag frem mot at innstillingen til fellesrådet som skal behandles i neste møte i kontrollutvalget.

Konklusjon:

Siden tilbudene inneholder informasjon av konkurransemessig betydning for tilbyderne er informasjonen unntatt offentlighet, jf. offl. §13, jf forvl. § 13. Møtet må derfor lukkes med hjemmel i kommuneloven § 31.3.

Siden dette er et arbeidsmøte blir saken lagt frem uten forslag til vedtak.

Forslag til vedtak

Arbeidsmøte uten forslag til vedtak.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.